

1 **שֶׁל עוֹלָם** והקדוש-ברוך-הוא 'ער', כביכול, להציל את בני ישראל מגזירת
 2 המן, ולכן מפסוק זה מתחיל עיקרו ותקפו של הנס.
 3 **(ב) וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף וּלְבָאֵר פְּלָלוֹת עֲנִין הַלַּיְלָה שֶׁהוּא זְמַן**
 4 **הַשִּׁנָּה, כְּפִי שֶׁהוּא בְּנוֹגֵעַ לְעִבּוּדַת הָאָדָם,** עבודת ה' הרחנית
 5 המוטלת על האדם **שֶׁעַל-יַדֵּי-זָהָה**
 6 שהאדם כאן למטה במצב של 'שינה'
 7 **נַעֲשֶׂה בְּן גַם לְמַעְלָה** וצריך
 8 להביא לידי כך שיהיה למטה מצב של
 9 עירנות וזה יפעל שגם למעלה יהיה
 10 'נרדה שנת המלך' ולא מצב של שינה,
 11 כפי שממשיך ומבאר.
 12 **וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהִנְהָ גַם בְּשַׁעַת**
 13 **הַשִּׁנָּה יִשָּׁנֶם כָּל הָאֲבָרִים** של
 14 האדם **בְּשִׁלְמוֹת** בריוק כמו בשעה
 15 שהאדם ער, **אֲלָא שִׁישׁ שְׁנוֹי** ביחס
 16 למצב שבו האדם ער **שֶׁנֶּפֶר** השינוי
 17 הזה **בְּעִיקָר בְּעִין, שֶׁהַעֲנִין** בעת
 18 השינה **הִיא סְגוּרָה וְאֵינָה**
 19 **רוֹאָה, וְעַל-דִּרְךָ-זָה הָאֵין** אף
 20 שהיא קיימת בשלמות כמו בשעה
 21 שהאדם ער, מכל-מקום האוחז **אֵינָה**
 22 **שׁוֹמַעַת כּוֹי.** וְעֲנִינוּ **בְּעִבּוּדַת**
 23 **הָאָדָם, דְּהִנְהָ כְּתִיב שְׂאוּ**
 24 **מְרוֹם עֵינֵיכֶם וְרֵאוּ מִי בָּרָא**
 25 **אֱלֹהִים¹⁰,** על האדם 'להביט' ולהתבונן
 26 בשמים ולהבין מזה על הבורא, ומעין
 27 זה נאמר בפסוק נוסף **כִּי אֲרָאָה**
 28 **שְׁמִידָה מַעֲשֵׂה אֲצַבְעוֹתַיךָ יָרַח**
 29 **וְכוֹכְבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנִתָּה¹¹** וגם
 30 כאן תוכן הפסוק הוא שהאדם מביט
 31 ומתבונן בשמים, בירח ובכוכבים
 32 ורואה בהם את מי שכוונן וברא אותם,
 33 **וְעַל-דִּרְךָ-זָה בְּנוֹגֵעַ לְכָל**
 34 **פְּרָטֵי הָעֲנִינִים דְּ"מָה רַבּוּ**
 35 **מַעֲשֵׂיךָ הַיּוֹי¹²** ו"מה גדלו
 36 **מַעֲשֵׂיךָ הַיּוֹי¹³,** ופְּרָטֵי
 37 **הָעֲנִינִים דְּהַשְּׁקָחָה פְּרָטִית כּוֹי**
 38 שההתבוננות בכל אלה מביאה את
 39 האדם לידיעה והכרה באלוקות.
 40 **וְכֵן אָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל¹⁴**

1 **בַּלַּיְלָה¹ הַהוּא נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ², וְנִתְבָּאֵר לְעֵיל בְּמַאֲמָר**
 2 **שֶׁל פּוּרִים** במאמר החסידות שהרבי אמר בהתוועדות פורים בשנה זו,
 3 תשכ"ה (מיוסד על מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר³ רבי הרי"צ,
 4 משנת ה'ש"ת) **טַעַם הַמְּנַהֲגָה⁴**
 5 **שֶׁמ"בַּלַּיְלָה הַהוּא צָרִיךְ**
 6 הקורא את המגילה **לְהַגְבִּיחַ קוֹלוֹ**
 7 **בְּקִרְיָאתוֹ, לְפִי שֶׁזָּהוּ עִיקָר**
 8 **הַנֶּס, הֵינּוּ שֶׁתְּקַפּוּ** התוקף והחוק
 9 **שֶׁל נֶס** ההצלה של עם ישראל
 10 **בְּפּוּרִים הַתְּבַטָּא בְּכֶף שֶׁ"בַּלַּיְלָה¹**
 11 **הַהוּא נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ⁵,**
 12 ולפי פשוטו מדובר על המלך
 13 אחרשורש אבל לפי מדרשי חכמינו ז"ל
 14 הכוונה שנדרה שנתו, כביכול, של
 15 **מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם⁶** הקדוש-ברוך-
 16 **הוּא, דְּאָף שֶׁהָיָה אִזּוּ** בתקופה שבה
 17 נגזרה גזירת המן והתרחש נס פורים
 18 **מַעֲמַד וּמַצָּב שֶׁל לַיְלָה,** המסמל
 19 **חֹשֶׁךְ, הָעֵלֶם וְהַסְתֵּר, שֶׁהוּא זְמַן**
 20 **שִׁנָּה, שֶׁזָּהוּ פְּלָלוֹת עֲנִין**
 21 **הַגְּלוּת** כאשר לא רואים אלוקות
 22 בגלוי ועם ישראל נמצא במצב רוחני
 23 ירוד, כמאמר חכמינו ז"ל על הפסוק
 24 **ב'שיר השירים' 'אני ישנה ולבי ער'⁷**
 25 **אֲנִי יִשְׁנָה⁷ בְּגִלוּתָא⁸,** מצבם של
 26 בני ישראל בעת הגלות נמשל למצבו
 27 של אדם ישן, **וְלֹא עוֹד** בנוסף לכך
 28 שהיה זמן של 'ליילה' ושינה' **אֲלָא**
 29 **שֶׁהַלַּיְלָה גּוֹפָא** עצמו הֵינָה
 30 **בְּאִפְסוּף דְּ"לַיְלָה הַהוּא,"**
 31 והביטוי "הוא" הוא לשון נסתר (גוף
 32 שלישי, בניגוד לגוף ראשון, "אתה",
 33 שהוא לשון נוכח ועניינו גילוי)
 34 **שְׁמוּרָה** עניין זה של לא רק "ליילה"
 35 אלא "בלילה ההוא" מורה, על
 36 **תְּכַלִּית הַהֶעֱלֵם, "הַסְתֵּר**
 37 **אֶסְתִּיר⁹" (הַסְתֵּר כְּפוּל),**
 38 **מְכַל-מְקוֹם** למרות המצב הרוחני
 39 הכל-כך ירוד, **"נִדְרָה שְׁנַת מַלְכוּ**

בס"ד. שבת פרשת צו, ט"ז אדר-
שני, ה'תשכ"ה
(הנחה בלתי מוגה)

1 **בַּלַּיְלָה¹ הַהוּא נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ², וְנִתְבָּאֵר**
 2 **לְעֵיל בְּמַאֲמָר שֶׁל פּוּרִים (מִיּוֹסֵד עַל**
 3 **מַאֲמָר כ"ק מו"ח אדמו"ר³) טַעַם הַמְּנַהֲגָה⁴**
 4 **שֶׁמ"בַּלַּיְלָה הַהוּא צָרִיךְ לְהַגְבִּיחַ קוֹלוֹ**
 5 **בְּקִרְיָאתוֹ, לְפִי שֶׁזָּהוּ עִיקָר הַנֶּס, הֵינּוּ שֶׁתְּקַפּוּ שֶׁל**
 6 **נֶס הַתְּבַטָּא בְּכֶף שֶׁ"בַּלַּיְלָה הַהוּא נִדְרָה שְׁנַת**
 7 **הַמֶּלֶךְ⁵,** מַלְכוּ שֶׁל עוֹלָם⁶, דְּאָף שֶׁהָיָה אִזּוּ מַעֲמַד
 8 **וּמַצָּב שֶׁל לַיְלָה, שֶׁהוּא זְמַן שִׁנָּה, שֶׁזָּהוּ פְּלָלוֹת**
 9 **עֲנִין הַגְּלוּת, אֲנִי יִשְׁנָה⁷ בְּגִלוּתָא⁸,** וְלֹא עוֹד אֲלָא
 10 **שֶׁהַלַּיְלָה גּוֹפָא הֵינָה בְּאִפְסוּף דְּ"לַיְלָה הַהוּא,"**
 11 **שְׁמוּרָה עַל תְּכַלִּית הַהֶעֱלֵם, "הַסְתֵּר אֶסְתִּיר⁹"**
 12 **(הַסְתֵּר כְּפוּל), מְכַל-מְקוֹם "נִדְרָה שְׁנַת מַלְכוּ שֶׁל**
 13 **עוֹלָם."**

14 **(ב) וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף וּלְבָאֵר פְּלָלוֹת עֲנִין הַלַּיְלָה**
 15 **שֶׁהוּא זְמַן הַשִּׁנָּה, כְּפִי שֶׁהוּא בְּנוֹגֵעַ**
 16 **לְעִבּוּדַת הָאָדָם, שֶׁעַל-יַדֵּי-זָהָה נַעֲשֶׂה בְּן גַם**
 17 **לְמַעְלָה. וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהִנְהָ גַם בְּשַׁעַת הַשִּׁנָּה**
 18 **יִשָּׁנֶם כָּל הָאֲבָרִים בְּשִׁלְמוֹת, אֲלָא שִׁישׁ שְׁנוֹי**
 19 **שֶׁנֶּפֶר בְּעִיקָר בְּעִין, שֶׁהַעֲנִין הִיא סְגוּרָה וְאֵינָה**
 20 **רוֹאָה, וְעַל-דִּרְךָ-זָה הָאֵין אֵינָה שׁוֹמַעַת כּוֹי.**
 21 **וְעֲנִינוּ בְּעִבּוּדַת הָאָדָם, דְּהִנְהָ כְּתִיב שְׂאוּ מְרוֹם**
 22 **עֵינֵיכֶם וְרֵאוּ מִי בָּרָא אֱלֹהִים¹⁰, כִּי אֲרָאָה שְׁמִידָה**
 23 **מַעֲשֵׂה אֲצַבְעוֹתַיךָ יָרַח וְכוֹכְבִים אֲשֶׁר כּוֹנְנִתָּה¹¹,**
 24 **וְעַל-דִּרְךָ-זָה בְּנוֹגֵעַ לְכָל פְּרָטֵי הָעֲנִינִים דְּ"מָה**
 25 **רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ הַיּוֹי¹² ו"מה גדלו מַעֲשֵׂיךָ הַיּוֹי¹³,**

1) מאמר זה הוא המשך למאמר (הא') דפורים, שהוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכולל כמה ענינים מהמאמר דחג הפורים שלא נכללו במאמר המוגה. 2) אסתר ו, א. 3) ד"ה בלילה ההוא ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 5 ואילך). 4) מנהגי מהרי"ל - הובא במג"א לאו"ח סתר"צ סק"ז. 5) ראה מגילה יט, א. וראה רד"ה חייב אינש תרפ"א (סה"מ תרפ"א ס"ע קעט ואילך. תש"ח ע' 107). 6) מגילה טו, סע"ב. יל"ש אסתר עה"פ (רמז תתרנו בתחלתו). 7) שה"ש ה, ב. 8) זח"ג צה, א. 9) וילך לא, יח. וראה חולין קלט, ב. 10) ישעי' מ, כו. 11) תהלים ח, ד. 12) שם קד, כד. 13) שם צב, ו.

שבת פרשת צו, ט"ז אדר-שני, ה'תשכ"ה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 אֵיזוֹהוּ חֶכֶם הָרוּאָה אֶת הַנּוֹלֵד ולפי פשוטו הכוונה שמי שמסוגל
2 לדעת ולצפות את העתיד הרי הוא חכם, וּכְפִירוֹשׁ רַבְּנּוּ הַזֶּקֶן¹⁵ המבאר
3 את משמעות דברי חכמינו ז"ל אלו לפי פנימיות הדברים, שְׂרוּאָה החכם
4 פֶּל דְּבָר דְּבָר שקיים בעולם אֵיךְ הוּא נוֹלֵד נוצר וְנִתְהַוָּה מֵאֵין
5 לא-מצואות לִישׁ מציאות קיימת
6 כו', ומזה הוא בא להכרה בבורא
7 וְהִינוּ שְׂרוּאָה שֵׁישׁ "בעל-
8 הַבַּיִת לְבִירָה זו"¹⁶ כפי שאמר
9 אברהם אבינו כאשר הכיר את בוראו,
10 וּבִאֲפוֹן שֶׁהַבְּעָלוֹת של הקדוש-
11 ברוך-הוא על ה'ביירה' העולם כולו,
12 הַיָּא לֹא רַק פַּעַם אַחַת, לא
13 מדובר על בעלות חדר-פעמית אֶלָּא
14 כָּכָל רַגַע וְרַגַע, פִּינּוֹן שְׂבָרְנַע
15 זֶה כָּל רַגַע וְרַגַע מחדש הֵרִי הוּא
16 הקדוש-ברוך-הוא, 'בעל הבית' של
17 העולם מְהִירָה וּמְקִיָּם וּמְחִירָה
18 אוֹתוֹ מֵאֵין לִישׁ (פִּמְבָּאָר
19 ב'שַׁעַר הַיַּחֲוֵד וְהָאֲמוּנָה'¹⁷
20 בספר התניא כיצד העובדה שהעולם
21 נברא מ'אין' ליש' מחייבת שיתהווה
22 ויבבל חיות כל רגע ורגע מחדש),
23 וְאִם-כֵּן מאחר שהבעלות של
24 הקדוש-ברוך-הוא על העולם מתחדשת
25 בכל רגע ורגע, הַבְּעָלוֹת הַיָּא
26 בִּאֲפוֹן אַחַר לְגַמְרִי בתוספת
27 תוקף וחוזק. וְעַל-יְדֵי-זֶה שהאדם
28 מביט בבריאה ומתבונן בכך נַעֲשֶׂה
29 אֶצְלוֹ עֲנֵן הַשְּׂמִיעָה וְהַהֲבִינָה
30 והוא מגיע לידי הכרה פנימית בַּנּוֹגֵעַ
31 לְתַכְלִית בְּרִיאָתוֹ בְּעוֹלָם,
32 שֵׁ"אֲנִי לֹא נִבְרָאתִי אֶלָּא
33 לְשִׁמְשׁ אֶת קוֹנֵי"18 ועניינו
34 העיקרי והבלעדי הוא לעבוד את ה',
35 וְהִינוּ לְפִי שַׁעֲלָה בְּרִצּוֹנוֹ של
36 הקדוש-ברוך-הוא שֶׁהָעוֹלָם יִהְיֶה
37 מְכוּן וְדִירָה לוֹ יְתַבְּרָךְ¹⁹, מקום שבו יהיה גילוי אלוקות והשראת
38 השכינה וְעֲנֵן זֶה של השראת השכינה בעולם לאחר שהעולם הופך להיות

מקום ראוי לכך יָכוֹל לְהִיּוֹת עַל-יְדֵי "וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם"²⁰,
כדרשת חכמינו ז"ל על פסוק זה שבתחילתו נאמר "ועשו לי מקדש", ואם כן
סיום הפסוק היה צריך להיות "ושכנתי בתוכך", לשון יחיד, וממה שנאמר
"ושכנתי בתוכם" למדים שהכוונה להשראת השכינה, "ושכנתי", בַּתּוֹךְ כָּל
אָחָד וְאָחָד מִיִּשְׂרָאֵל²¹,
שְׂבִשְׂבִיל זֶה כדי שכל אחד
מישראל יהיה ראוי שתשרה בו
השכינה צָרִיף לְהִיּוֹת עֲנֵן
עַל הָאָדָם לְהִיּוֹת אֵת חַיּוֹ
ולנהל אותם עַל-פִּי הַתּוֹרָה
וְקִיּוֹם מְצוֹתֶיהָ, שְׁנֵהוּ פְּלָלוֹת
עֲנֵן הַתּוֹכֵן הַכִּלְיִי שֶׁל עֲבוֹדַת ה'
כפי שהעניין הכללי בא לידי ביטוי
בַּפְּרָטִי הַעֲנֵנִים ד"סוֹר מְרַע
זהירות מלעבור על מצוות לא-תעשה
וַעֲשֵׂה טוֹב קִיּוֹם מְצוּוֹת-עֲשֵׂה
בַּקֶּשׁ שְׁלוֹם"²², שְׁעַל-יְדֵי-זֶה
נַעֲשֵׂה "וְשִׁכְנַתִּי בְּתוֹכְכֶם",
וּבְזֶה כאשר האדם פועל את השראת
השכינה בעולם הוּא מְשַׁמֵּשׁ אֶת
קוֹנוֹ עוֹבֵד אֵת ה' לְמַלְאָ
וְלַהֲשִׁילִים אֶת הַרְצוֹן הָעֲלִיוֹן
האלוקי שֶׁהָעוֹלָם יִהְיֶה דִירָה לוֹ
יְתַבְּרָךְ.
וְזוֹהִי מִלּוֹי וְהַשְׁלַמַּת הַרְצוֹן הָעֲלִיוֹן
ל'דירה בתחתונים' הוּא כָּל תַּכְלִית
הַמַּטְרָה וְהַכּוּנָה שֶׁל בְּרִיאַת
הָאָדָם, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב²³
שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹמֵר אֲנִכִּי
עֲשִׂיתִי אֲרָץ וְאָדָם עֲלֶיהָ
בְּרִאֲתִי, וְהִינוּ הַמְשַׁמְעוֹת הַפְּנִימִית
שֶׁל הַפְּסוּק שֶׁכָּל עֲנֵן עֲשִׂית
הָאֲרָץ הוּא בְּשִׁבִיל הָאָדָם²⁴
שעליו מוטל למלא ולהשלים את כוונת
הבריאה, וְעֲנֵן הָאָדָם וְתַכְלִית
בְּרִיאָתוֹ הוּא בְּשִׁבִיל "בְּרִאֲתִי"
בְּגִימְטְרִיא תְרַנְ"ג שהוא מספר המצוות (פִּמְבָּאָר בַּקְּבִלָה
וּבַחֲסִידוּת²⁵), ללמדנו שתכלית בריאת האדם היא בשביל קיום המצוות.

(14) תמיד לב, א. 15) תניא פמ"ג. 16) ראה ב"ר רפ"ל ט. 17) פ"א. 18) משנה וברייתא קידושין בסופה (ע"פ הגירסא בש"ס כת"י (אוסף כתבי-היד של תלמוד בבלי - ירושלים תשכ"ד). וכ"ה במלאכת שלמה למשניות קידושין שם. ועוד.) 19) ראה נחומא נשא טז. בחוקות ג. במדב"ר פ"ג. ו. תניא רפ"ל. ובכ"מ. 20) תרומה כה, ח. 21) ראה ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחילתו (ד"ה ושני פסוקים). של"ה סט, א. רא, א. לקו"ת נשא כ, סע"ב. 22) תהלים לד, טו. 23) ישע"י מה, יב. 24) ראה זח"א רה, ב. 25) ראה מקדש מלך לזהר שם. אוה"ת בראשית ח"ו תתרמד, ב. יתרו ע' א"י. סה"מ תרצ"ו ע' 139. תרח"ץ ע' כה. אג"ק אדמו"ר מהוריי"צ ח"ד ע' שכא (הועתק ב"היום יום" כב חשוון). סה"ש תרפ"ז ע' 152. תרח"ץ ע' 255.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְעִנְנֵי זֶה שְׂתַכְלִית הַבְּרִיאָה הִיא עֲבוּדַת ה' בְּיָמֵי הַמִּצְוֹת מְרוֹמְזוּ גַם
 2 בְּמֵאֲמָר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל²⁶ "בְּרֵאשִׁית²⁷ בְּרִיאַת הָעוֹלָם עָלֶיהָ נֹאמַר
 3 'בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹקִים הָיָא בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל" שְׁנִקְרָאוּ 'רֵאשִׁית' כּו',
 4 דְּמָה שְׁפָתוֹת²⁷ "בְּרָא אֱלֹקִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", הֲרִי
 5 זֶה כּוֹלֵל אֶת כָּל הַבְּרִיאָה,
 6 מִהָעוֹלָמוֹת הַרוֹחָנִיִּים
 7 הָעֲלִיוֹנִים עַד לְמִטָּה מְטָה
 8 בְּשָׁמַיִם וְאָרֶץ הַגִּשְׁמִיִּים
 9 כְּפִשְׁטוּס, וְכוֹלֵל גַּם אֶת עִנְנֵי
 10 הַסְּפִירוֹת עֶשֶׂר הַסְּפִירוֹת הָאֱלֹקִיוֹת
 11 הָעֲלִיוֹנוֹת (הַכּוֹחוֹת) שֶׁבְּאִמְצָעוֹת
 12 הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא בּוֹרָא וּמְנַהֵיג אֶת
 13 הָעוֹלָמוֹת, כְּמִבְּאֵר בְּזֵהר'²⁸.
 14 וְעַל זֶה נֹאמַר "בְּרֵאשִׁית",
 15 שֶׁכָּל זֶה כָּל הַבְּרִיאָה כּוֹלֵה,
 16 מִהָעוֹלָמוֹת הַרוֹחָנִיִּים הַנְּעִלִים וְעַד
 17 הָעוֹלָם הַזֶּה הַגִּשְׁמִי (שֶׁכְּאֵמֹר הַכּוֹל
 18 נִכְלָל ב'שָׁמַיִם' (הַרוֹמְזִים לְרוּחָנוֹת)
 19 רֵארִץ (הַרוֹמְזִים לְגִשְׁמִיּוֹת), הוּא
 20 בְּשִׁבְלֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִקְרָאוּ
 21 "רֵאשִׁית" וְיִשְׂרָאֵל הֵם הַמְּטָרָה
 22 הַתַּכְלִית שֶׁל כָּל הָעוֹלָמוֹת וְשֶׁל
 23 הַסְּפִירוֹת וְכו', וְיִשְׂרָאֵל גּוֹפֵא הֵם
 24 עֲצָמָם - תַּכְלִית בְּרִיאָתָם הִיא
 25 בְּשִׁבְלֵי הַתּוֹרָה שְׁנִקְרָאת
 26 "רֵאשִׁית"²⁶ כְּמֵאֲמַר חֲכָמֵינוּ ז"ל
 27 "בְּרֵאשִׁית", בְּשִׁבְלֵי ב' רֵאשִׁית, הֵינּוּ
 28 הַשְּׁעוֹלָם נִבְרָא בְּשִׁבְלֵי שְׁנֵי עֲנִינִים
 29 שְׁנִקְרָאוּ 'רֵאשִׁית', בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל וְהַתּוֹרָה.
 30 וְזֶהוּ כְּלָלוֹת עִנְנֵי הָרֵאָה
 31 וְהַשְּׁמִיעָה, שְׁעַל-יָדָן כֹּאשֶׁר
 32 הָאָדָם מַתְּבַנֵּן בְּבְרִיאָה וְרוּאָה כֵּה אֵת
 33 גְּדוֹלַת ה' וְשׁוֹמֵעַ וּמְבִין וּמְפָנִים אֶת
 34 הַדְּבָרִים, כְּמִבּוֹאֵר לְעִיל, נְעֻשִׁים כָּל
 35 עֲנִינֵי הָעֲבוּדָה כְּדָבָרֵי כְּנֹדֶשׁ.
 36 וּמִזֶּה מוֹכֵן שְׁעִנְיֵי הַשְּׁמִיעָה
 37 בְּעֲבוּדַת הָאָדָם הוּא פֹּאשֶׁר
 38 חֶסֶד עִנְנֵי הָרֵאָה וְהַשְּׁמִיעָה
 39 הַנְּ"ל וְאוּ מִצְבֵּי הַרוּחָנִי שֶׁל הָאָדָם
 40 דּוֹמֵה לְאָדָם יֵשֵׁן שְׁאִינוּ רוּאָה וְאִינוּ
 41 שׁוֹמֵעַ.
 42 וְזֶהוּ הַמְּבּוֹאֵר לְעִיל אֲדוּדוֹת מִשְׁמַעוֹת הַמוֹשֵׁג 'שִׁיעָה' בְּעֲבוּדַת ה' הוּא גַם

עִנְנֵי הַלֵּילָה (שָׂאז הוּא זְמַן הַשְּׁמִיעָה) בְּעֲבוּדָה, כְּמוֹכֵן
 מִהַחֲלוּקֵי הַהֶבְדֵּל שְׁבִין יוֹם וְלֵילָה (שְׁעַל זֶה עַל כֵּן שֶׁבְּבְרִיאָה יֵשׁ
 מִצְבֵּי שֶׁל יוֹם וְיֵשׁ מִצְבֵּי שֶׁל לַיְלָה נֹאמַר²⁹ בַּתּוֹרָה בְּסִפּוּר בְּרִיאַת הָעוֹלָם
 וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד, וַאֲיֵתָא מוֹבָא בְּזֵהר'³⁰ שְׁכָדִי
 שְׁיֵהִיָּה "יוֹם אֶחָד" צָרִיף
 לְהִיּוֹת עֶרֶב וּבֹקֶר, יוֹם וְלֵילָה,
 וְכֹאשֶׁר יֵשׁ חִיבוּר שֶׁל 'לַיְלָה' וְיָוִם'
 בִּיחַד יֵשׁ מִצִּיאוֹת מְלֵאָה שֶׁל 'יוֹם
 אֶחָד', וְהַהֶבְדֵּל בֵּין יוֹם וְלַיְלָה הוּא
 שְׁבִיּוּם יֵשׁ אֹרֶךְ בְּעוֹלָם, וְאִז
 רוֹאִים אֶת כָּל הָעֲנִינִים כְּפִי
 שְׁהֵם עַל מְקוֹמָם כּו', וּמִצְבָּם
 הָאִמִּיתִי גְלוּי, וְהֵינּוּ, שְׁהָאוּר
 שְׁנִמְשָׁף וּמִתְגַּלֶּה מְלִמְעָלָה,
 כְּמוֹ אֹרֶךְ הַשְּׁמֵשׁ הַמֵּאִיר בְּיוֹם
 (וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה בְּשִׂאָר עֲנִינֵי
 אֹרֶךְ כְּמוֹ אֹרֶךְ הַנֵּר וְכו'), אִינוּ
 בּוֹרָא יוֹצֵר אֶת הַדְּבָר הַנִּרְאֶה
 כְּאוּר זֶה וְאִינוּ מַחְדָּשׁ אֶת מִצִּיאוֹתוֹ,
 אֲלָא שְׁעַל-יָדֵי הָאוּר רוֹאִים
 אֶת הַדְּבָר וְכָל הַנְּעֻשָׂה
 מְסִיבֵי כּו'. מִה-שְׂאִין-כֵּן
 בְּלֵילָה, הֵנָּה אֵף שְׁלֵא נְעֻשָׂה
 שְׁנוּי בְּדָבָרִים עֲצָמָם וּמִצְד
 עֲצָמָם הֵם קִימִים בְּדִיוּק כְּמוֹ בְּיוֹם,
 מְכַל-מְקוֹם הָאָדָם שְׁנִמְצָא
 בְּמַחְצֵתָם אִינוּ רוֹאָה אוֹתָם
 כְּמוֹ שְׁהֵם וְאִין לוֹ אֶת הָאִפְשׁוּת
 לְרֹאוֹת אֶת הַמִּצִּיאוֹת הָאִמִּיתִית שֶׁלָּהֶם,
 וְצָרִיף שְׁקָלָא-וְטָרְיָא דִּין וְעִיּוֹן
 וְחַפּוּשׁ מִחַפּוּשׁ³¹ עַל דֶּרֶךְ לִשׁוֹן
 חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא לְגַבֵּי דִינֵי בְּדִיקַת
 חֲמֵן הַנְּלִמְדִים מִלְּשׁוֹנוֹת הַפְּסוּקִים בְּהֵם
 נִזְכָּר הַבִּטּוּי חִפּוּשׁ, וְהַמְשַׁמְעוֹת הִיא
 לַחֲפֵשׁ הַרְבֵּה כְּדִי לְבַרֵּר מִהוֹתוֹ
 שֶׁל כָּל דְּבָר, מְקוֹמוֹ וְעִנְיָנוּ,
 וְכִיצַד צָרִיף לְהַתְּנַהֵג עִמּוֹ כּו'
 וְאִילוּ כְּשִׂישׁ אֹרֶךְ כָּל הַדְּבָרִים הַלְלוּ
 גְלוּיִים וְנֹרְאִים וּמוֹבְנִים מִיָּד, לְלֵא צוֹרֵךְ
 בִּיעִיגָה וְחִפּוּשׁ וְעִיּוֹן. וְעַל-דֶּרֶךְ-זֶה
 כֶּשֶׁם שֶׁהַהֶבְדֵּל הוּא קִימִים בֵּין יוֹם וְלַיְלָה
 גַּם בְּעֲבוּדַת הָאָדָם בְּרוּחָנוֹת, שְׁ"יוֹם"

(26) הובא בפירש"י ורמב"ן בראשית א, א. (27) בראשית שם. (28) ח"א רנו, ב. וראה אוה"ת בראשית תפז, סע"ב ואילך.
 (29) בראשית שם, ה. (30) ראה זהר ח"א מו, א. ח"ב מו, ב. ח"ג צג, ב. (31) לשון חז"ל - פסחים ז, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 מורה על מעמד ומצב נעלה בעבודת ה' שמאיר אצלו האור
2 והגלוי של "שמש הרי" 32, שאז כל הענינים מוארים אצלו,
3 ולכן רואה בבורר שדבר זה הוא חיים וטוב, ודבר זה הוא
4 הפכו, והבחירה ביניהם קלה ופשוטה, כי ההבדלים חדים וברורים, כמו
5 שכתוב 33 ראה נתתי לפניך
6 גו' את החיים ואת הטוב
7 וגו', ומוכן במה יבחר, 2
8 ובחרת פתיים 34 כי כאמור
9 ההבדלים בין החיים והטוב והיפה-
10 החיים והיפה-הטוב נראים היטב
11 וגלויים לפניו. מה-שאין-כן
12 בלילה", פאשר האור והגלוי
13 של "שמש הרי" היא אצלו
14 בהעלם והסתר (מצד איה
15 סיבות שתהינה) ובהעדר האור
16 הרי הוא שרוי בחושך, אזי נעשה
17 מעמד ומצב ד"העם
18 ההולכים בחשך" 35 ואינם
19 יודעים להבחין ולדעת מה טיבו ומה
20 מהותו של כל דבר, ומצד זה הרי
21 הם אומרים "לרע טוב
22 ולטוב רע, שמים חשך לאור
23 ואור לחשך, שמים מר
24 למתוק ומתוק למר" 36 ובמצב
25 של מבוכה כזו קשה מאד להבדיל בין
26 חיים וטוב למה שהפוך מזה ולבחור
27 דווקא בטוב.
28 וזהו פללות ענין השינה
29 ולילה (זמן השינה), שמה
30 מהעדר 'ראיה' רשמיעה' נכונה של
31 הדברים ובלבול ומבוכה בעבודת ה'
32 נעשה ענין הגלות ("אני
33 ישנה" בגלותא בגלות)
34 בעבודה, והינו, שנשמתו
35 הנפש האלוקית של האדם שהיא
36 חלק אלקה ממעל ממש" 37, אזי
37 ותכלית בריאתו היא לשמש
38 את קונו, הנה המודעות וההבנה
39 וההכרה במטרה ובתכלית של בריאתו
40 נמצאים אצלו בגלות, בגופו
41 ונפשו הבהמית שמעלימים
42 ומסתירים על הנשמה, שאז בזמן
- הגלות "אתותינו לא ראינו" 38 לא רואים אותות שנובעים מגלוי
אלוקות, ו"היינו כהולמים" 39 מצבם של בני ישראל בגלות נמשל
לשינה כמבואר כאן בהרחבה, וכן 'לחלום' שבו אין האדם רואה דברים
מהגלות, ההעלם והמבוכה ברוחניות, ומזה
משתלשלת גם גלות
חיזונית, גלות בני ישראל בין
אומות העולם שזהו פללות
הענין ד"מפני חטאינו גלינו
מארצנו" 40, היינו שמצב רוחני
ירוד, גורם שמה ישתלשל מצב גשמי
ירוד גלות פשוטה, שפני
ישראל נמצאים בגלות בין
אומות העולם.
וסבת הדבר היא לפי שענין
השינה בעבודת האדם פועל
את ענין השינה למעלה
כפיכחול, היינו שיש חלישות,
כפיכחול, בהשגחה ובשמירה של
הקדוש-ברוך-הוא לבני ישראל
וכתוצאה מזה משתלשל ענין הגלות
למטה. ויובן ענין השינה
למעלה באלוקות, כפיכחול - מענין
השינה למטה באדם, כפי
שממשין ומבאר.
דהנה, בשעה שהאדם ער,
אזי הנהגתו היא על-פי
השכל, שתופס מקום אצלו
בראש ובראשונה, כטבעו של
אדם שהשכל הוא הדבר העיקרי
והחשוב ביותר אצלו והכוח שעל-פיו
הוא מנהל את חייו מה-שאין-כן
כשהוא ישן, הנה גם השכל
שיש בו השכל הממשך לפעול
באדם בצורה מועטת ומצומצמת בעת
השינה, הוא שכל בלתי מסודר.
ועוד זאת דבר נוסף שמאפיין את
פעולת השכל בעת השינה, שחסרה
גם השפעת השכל על הכחות
זולתו, שאר כוחות הנפש מלבד
השכל, שלכן יכול להיות
בחלום שהוא בעת השינה ענין
של חבור הפכים, וענינים שהם היפך השכל,

(32) ע"פ תהלים פד, יב. (33) נצבים ל, טו. (34) שם, יט. (35) ישעי' ט, א. (36) שם ה, כ. (37) תניא רפ"ב. (38) תהלים עד, ט.
(39) שם קכו, א. וראה תו"א וישב כח, ג. ובכ"מ. (40) תפילת מוסף דיו"ט.

בלילה ההוא נדרה שנת המלך

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ג) וְזֶהוּ תִקְפוֹ הַעֵיָקָר וְהַחֹזֵק שֶׁל נֶס פּוֹרִים שֶׁמֵתְחִיל בִּפְסוּק זֶה (אף 39
 2 עַל-פִּי שְׁלֹפֵי פִשְׁטוֹת הַמְקַרְאוֹת הַנֶּס שֶׁל הַצֶּלֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפִעוּל הַתְּרוּחָה
 3 בַּהֲמִשְׁךְ הַמְאֹרְעוֹת), שֶׁ"בְּלִילָה הַהוּא", תְּכִלִּית הַהֶעֱלֵם, כַּמְבוֹאֵר
 4 לְעֵל שְׁנֵי הַבִּיטוּיִים 'לִילָה' וְהוּא' הֵם לְשׁוֹנוֹת שֶׁל הָעֵלֶם וְהַסְתֵּר, וּמִתּוֹךְ
 5 הַמִּצַּב הַנַּחֲתוֹת הַזֶּה "נִדְרָה שְׁנַת
 6 הַמֶּלֶךְ", הַתְּבַטֵּל מִצַּב הַשִּׁינָה
 7 וְנַעֲשֶׂה מִהַפֵּךְ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, מִתְּכִלִּית הַהֶעֱלֵם אֶל תְּכִלִּית
 8 הַגְּלוּיָה.⁴⁵ וְהֵינּוּ, שְׂאִין זֶה
 9 בְּאֹפֶן שֶׁעַל-יְדֵי-זֶה שֶׁ"נִדְרָה
 10 שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" נִתְּבַטֵּל הַלִּילָה
 11 וְהַהֶעֱלֵם, אֶלָּא בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב
 12 "בְּלִילָה הַהוּא", שֶׁ"בְּלִילָה
 13 הַהוּא" גּוֹפֵא בּו עֲצֻמוֹ בְּהִיּוֹתוֹ
 14 בְּתְכִלִּית הַהֶעֱלֵם תּוֹךְ כְּדִי
 15 שֶׁהַהֶעֱלֵם הוּא בְּכָל הַתּוֹקֵף, נִפְעֵל
 16 הָעֲנָנִים דְּ"נִדְרָה שְׁנַת
 17 הַמֶּלֶךְ"⁴⁶ וְנִהְיֶה תְּכִלִּית הַגְּלוּיָה.
 18 וְלִכֵּן הוֹבָא עַל נֶס פּוֹרִים
 19 בְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל הַמְּשַׁל מִצְּבִי,
 20 שְׁגַם בְּשִׁעָה שִׁישׁוֹן (וְעֵינֵינוּ
 21 אַחַת קְמוּצָה סְגוּרָה וְעֻזּוֹמָה)
 22 עֵינֵינוּ אַחַת פְּתוּחָה,⁴⁷ כְּלוֹמֵר
 23 שְׁגַם תּוֹךְ כְּדִי הַשִּׁינָה, אֵין זֶה שִׁינָה
 24 מוֹחֲלֵט וְכך גַּם בְּנִמְשָׁל, הֵינּוּ,
 25 שֶׁבְּיַחַד עִם הַהֶעֱלֵם דְּ"בְּלִילָה
 26 הַהוּא" וְתוֹךְ כְּדִי שֶׁהַהֶעֱלֵם נִמְשָׁךְ
 27 וְעֵדִינִי מַעֲלִים וּמַסְתִּיר, יִשְׁנֹו בְּדַבְּרֵי
 28 גַּם הָעֲנָנִים דְּ"נִדְרָה שְׁנַת
 29 הַמֶּלֶךְ", תְּכִלִּית הַגְּלוּיָה.⁴⁸
 30 וְהוֹלֵךְ וּבִבְאָר בְּפִרְסוּתֵי יוֹתֵר אֶת מֵהוֹת
 31 הַגְּלוּיָה, "תְּכִלִּית הַגְּלוּיָה" שֶׁהֵאִיר תּוֹךְ
 32 כְּדִי שֶׁהַהֶעֱלֵם נִמְשָׁךְ.
 33 וְהָעֲנָנִים בְּזֶה, שֶׁ"נִדְרָה שְׁנַת
 34 הַמֶּלֶךְ" קָאִי מִכּוּוֹן עַל גְּלוּיָה
 35 אֹר אֶלְקֵי נַעֲלָה מֵאֵד שְׁנִמְשָׁךְ
 36 לֹא רַק בְּמִצַּב מְרוּמִם, מִצַּב שִׁמְחָתִים
 37 וְרֹאֵי לְגִילּוּי אֱלוֹקוֹת, אֵלָּא גַּם בְּהֶעֱלֵם הַלִּילָה, מִצַּב שֶׁלְּכַאֲרֵיהּ לֹא רֹאֵי

1 מִצִּיאוֹתֵי, וְעֲנָנִים שֶׁהֵם הַיֶּפֶךְ הַשֶּׁכֶּל, אֶפִּילוֹ כִּפִּי שֶׁהַשֶּׁכֶּל
 2 הוּא בְּשִׁעַת הַשִּׁינָה וְזֹאת מִשּׁוֹם שֶׁבַעַת הַשִּׁינָה הִשְׁכֵּל לֹא מִכּוּוֹן וּמִנַּהֵל
 3 אֶת פְּעוּלַת שָׂר הַכּוֹחוֹת.
 4 וְיִמְזָה מוֹכֵן גַּם עֲנָנֵי הַשִּׁינָה לְמַעֲלָה כְּכִיכּוֹל, שֶׁהוּא עֲנָנִים
 5 הַסְּתַלְקוֹת סִילוֹק וְעֲלִיָּה שֶׁל בַּחֲיָת
 6 הַמּוֹחִין דְּלְעִילָא שְׁלִמְעֵלָה,
 7 בְּאֱלוֹקוֹת (וְעַד לְמַעֲמַד וּמִצְּב
 8 שֶׁ"עֻזֵב הַנֶּי" אֶת הָאָרֶץ"⁴¹
 9 כְּכִיכּוֹל וְיֵשׁ חִסְרוֹן בַּהֲשַׁנְחָה
 10 וּבִשְׁמִירָה שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל
 11 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, כִּפִּי שִׁמְשִׁיךְ וְיִבָּא, כִּי
 12 הַהֶעֱלֵם וְהַסְתֵּר כֵּךְ כֵּךְ גְּדוֹל וְאֵין גִּילּוּי
 13 אֱלוֹקוֹת). וְלִכֵּן, הִנֵּה אֵף שֶׁמִּצַּד
 14 הִיּוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל "בְּנִים אֲתֵם
 15 לַה' אֶלְקֵיכֶם"⁴² מִגִּיעַ לָהֶם
 16 רֹאיוֹם הֵם שֶׁהַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁפִיעַ
 17 לָהֶם מִלְּמַעֲלָה לְמַטָּה כֵּךְ טוֹב
 18 רוּחָנִי וְכֵךְ טוֹב גְּשָׁמִי, בְּכָל זֹאת
 19 הֲרִי כְּשִׁישׁ לְמַעֲלָה הַסְּתַלְקוֹת
 20 הַמּוֹחִין כְּכִיכּוֹל, הֵינּוּ
 21 שֶׁהַהֲנַהֲגָה אֵינָה כִּפִּי שֶׁצָּרִיכָה
 22 לְהִיּוֹת עַל-פִּי הַבְּנָה וְהַשְּׁגָה,
 23 הֲרִי זֶה הַתְּעַלְמוֹת וְהַסְּתַלְקוֹת
 24 הַמּוֹחִין לְמַעֲלָה פּוֹעֵל אֶצֶל
 25 יִשְׂרָאֵל מִעֲמַד וּמִצְּב דְּ"גְלוּיָנוּ
 26 מֵאֲרָצֵנוּ", וְכֹאשֶׁר גְּלוּ
 27 לְאֲדוּם, גְּלוּ לְכָבֵל וְגְלוּ
 28 לְעֵילָם, אֲזִי "שְׁכִינָה
 29 עִמָּהֶם"⁴³ כְּדַבְּרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל (וּלְפִי
 30 הַפִּשְׁט כּוּנֹת מֵהֵמֵר הֵיא שְׁגַם בְּגִלוֹת
 31 הַשְּׁכִינָה נִמְצָאֵת אֵינֶנּוּ, אֵךְ לְפִי פְּנִימִיּוֹת
 32 הַדְּבָרִים, כִּיוּן שֶׁעֲנָנֵי הַגְּלוּת נִגְרַם
 33 כְּתוּצָה מִכּוּן שִׁישׁ לְמַעֲלָה הַסְּתַלְקוֹת
 34 הַמּוֹחִין וְהַדְּבָר גּוֹרֵם גְּלוּת וְיִרְדָּה
 35 לְמַטָּה, הַכּוּנֹת הֵיא שֶׁבְּמוֹכֵן מְטוּיִם
 36 הַגְּלוּת שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵיא כֹּאשֶׁר גַּם
 37 לְמַעֲלָה, כְּכִיכּוֹל, יֵשׁ עֲנָנִים שֶׁל גְּלוּת),
 38 שְׁכִינָתָא בְּגִלוּתָא⁴⁴ הַשְּׁכִינָה בְּגִלוּת.

(41) יתחזקאל ח, יב. ט, ט. (42) פ' ראה יד, א. (43) ראה מגילה כט, א. ספרי ס"פ מסעי. (44) ראה זח"א קכ, ב. (45) בהבא לקמן - ראה לקו"ש ח"ז ע' 42 ואילך (ממאמר זה). (46) שהרי הנס דפורים הי' מלוּבש בטבע (ראה תו"א צא, א. ק, א. ובכ"מ). ובזה תובן שייכות ב' הפירושים * ב"נדרה שנת המלך", "שנת מלכו של עולם", או "שנת המלך אחשוּרוש ממש" (מגילה ויל"ש שבהערה 6) - כי מכיון שמה ש"נדרה שנת המלך מלכו של עולם" הי' באופן דהתלבשות בלבושי הטבע - "בלילה ההוא", ע"כ זה נתלבש במה ש"נדרה שנת המלך אחשוּרוש ממש". (47) שהש"ר ספ"ח. וראה תו"א מג"א קטז, ד. (48) משל הצבי שבמדרש שם הוא על בחי' עין ה' אל יראו - הבטה בעין א' שלמטה משתי עינים. אבל בב"ר

(* ראה לקו"ש ח"ג ע' 782, שכל הפירושים שבפסוק אחד - שייכים הם זה לזה.

שבת פרשת צו, ט"ז אדר-שני, ה'תשכ"ה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שיהיה בו גילוי אלוקות וְאֶפְיָלוֹ בְּהֶעָלֶם הַכְּפוּל דְּ"לִילָה הֵהוּא",
 2 שתי לשונות של העלם, שְׁעֵנִין זֶה גּוֹפֵא עֲצוּמוֹ, עֲצוּם הַעוֹבְדָה שֶׁאוֹר זֶה
 3 מאיר אפילו בתוך העלם והסתר גדול ביותר, מוֹרָה עַל גּוֹדֵל הָעֲלוּי
 4 שָׁבוּ, שְׁשָׂרוּ מִבְּחִינַת הַחֲשֵׁף שְׁלִמְעָלָה מִ'אוֹר', כמבואר
 5 בסידרות שיש דרגות עליונות הנקראות
 6 'חושך' (ככתוב "ישת חושך סתרו")
 7 משום שהם למעלה מגילוי שְׁזָהוּ
 8 עֵנִין "לִילָה הֵהוּא" התעלמות
 9 כפולה לְמַעְלִיּוֹתָא (לְמַעְלָה גַם
 10 מִ"יוֹם הֵהוּא" דְקֵאֵי הַמְכוּן
 11 עַל עֲצוּם הָאוֹר וְלֹא רַק הָאֵרָה
 12 והתפשטות של האור), כְּמוֹ
 13 שְׁנִתְבָּאָר לְעֵיל בְּאוֹרָהּ.
 14 הוֹלֵךְ וּמְבַאֵר אֶת מַעְלָתוֹ שֶׁל הָאוֹר
 15 האלוקי הנעלה הנמשך ומאיר אפילו
 16 במצב של העלם והסתר גדול ביותר,
 17 האור שהוא בחינת 'חושך' ו'לילה'
 18 למעולות.
 19 וְהֵעֲנִין בְּזָה, דְּהֵנָּה 'אוֹר' שְׁנִקְרָא "יוֹם", הוּא
 20 במדרגה רגילה המאיר במעמד ומצב
 21 רוחני רגיל שאמנם אינו ירידה גדולה,
 22 אבל גם אינו התעלות יוצאת מגדר
 23 הרגיל שְׁנִקְרָא "יוֹם", הוּא אוֹר
 24 מוֹגְבֵּל, וְלִכֵּן מֵאַחַר שֶׁהוּא אוֹר
 25 מוֹגְבֵּל וְיֵשׁ גּוֹבֵל עַד כְּמֵה הוּא מֵאִיר
 26 ומתפשט, יש גבול גם באיזה מצב הוא
 27 מאיר, ובהיותו אוֹר מוֹגְבֵּל אֵינּוֹ
 28 יְכוּל לְהִיּוֹת נִמְשָׁף וְאֵין בִּיכוּלָתוֹ

1 בְּהֶעָלֶם הַלִּילָה, וְאֶפְיָלוֹ בְּהֶעָלֶם הַכְּפוּל דְּ"לִילָה
 2 הֵהוּא", שְׁעֵנִין זֶה גּוֹפֵא מוֹרָה עַל גּוֹדֵל הָעֲלוּי
 3 שָׁבוּ, שְׁשָׂרוּ מִבְּחִינַת הַחֲשֵׁף שְׁלִמְעָלָה מִ'אוֹר',
 4 שְׁזָהוּ עֵנִין "לִילָה הֵהוּא" לְמַעְלִיּוֹתָא (לְמַעְלָה
 5 גַם מִ"יוֹם הֵהוּא" דְקֵאֵי עַל עֲצוּם הָאוֹר), כְּמוֹ
 6 שְׁנִתְבָּאָר לְעֵיל בְּאוֹרָהּ.
 7 וְהֵעֲנִין בְּזָה, דְּהֵנָּה 'אוֹר' שְׁנִקְרָא "יוֹם", הוּא
 8 אוֹר מוֹגְבֵּל, וְלִכֵּן אֵינּוֹ יְכוּל לְהִיּוֹת
 9 נִמְשָׁף בְּהֶעָלֶם הַלִּילָה (אֶפְיָלוֹ בְּלִילָה סְתָם), כִּי
 10 הָעָלֶם הַלִּילָה מְנַגֵּד אֱלִיּוֹ. אֲמַנְסֵם, "נִדְרָה שְׁנַת
 11 הַמְלָךְ" מוֹרָה עַל אוֹר בְּלִילָה מוֹגְבֵּל, שְׁכַלְפֵי אוֹר
 12 זֶה - הֵנָּה הָעָלֶם אֵינּוֹ מְנַגֵּד, וְלִכֵּן נִמְשָׁף גַם
 13 "בְּלִילָה הֵהוּא"⁴⁹. וְיֵשׁ לְהוֹסִיף, שְׁהַמְעָלָה
 14 דְ"נִדְרָה שְׁנַת הַמְלָךְ" לְגַבֵּי "יוֹם", מוֹבְנַת גַם
 15 בְּפִשְׁטוּת. דְּהֵנָּה, זְמַן הַיּוֹם, בְּדִרְךָ כָּלֵל, אֵינּוֹ זְמַן
 16 שָׁבוּ יְשָׁנִים⁵⁰. אֲכַל הָעֵדֶר הַשֵּׁינָה בַּיּוֹם, שׁוֹנָה
 17 לְגַמְרֵי מְהַעְדֵּר הַשֵּׁינָה כְּשֶׁנּוֹדְדַת בְּלִילָה, כִּי
 18 הָעֵדֶר הַשֵּׁינָה בַּיּוֹם, הוּא מְצַד אוֹר הַיּוֹם, שְׁזָהוּ
 19 דְכָר שְׁמַחוּץ לְאָדָם, מֵהַ-שְּׂאִי-כֵן נִדְיַת הַשֵּׁינָה
 20 בְּלִילָה - הִיא בְּגִלְלַת הַמְצָב (הַנְּפִשִׁי⁵¹) שֶׁל הָאָדָם

רפ"מ: "עין ה' אל יראו זה אברהם", וקאי על בחי' עין א' דעתיקא שלמעלה מבחי' ב' עינים (יהל אור ע' קכב ע"פ זח"ג קכט, ב). וראה גם אוה"ת ס"פ וירא. וראה גם ד"ה אר"י לא ברא כו' תרצ"ד (ועפ"ז סרה קושיית היפ"ת לבר"ר שם).
 וע"פ הידוע שכל הפירושים שבפסוק א' שייכים זל"ז*, צ"ל שבחי' עין א' שלמטה מבחי' ב' עינים שייכת לבחי' עין א' שלמעלה מב' עינים. (וראה גם תו"א שם: "להיות נמשך מבחי' עינא פקיחא דלא נאים", שזהו עין א' דעתיקא (זהר שם, סע"ב), שאין שייך בה ענין השינה). וי"ל שמעלת בחי' ב' עינים על בחי' עין א' שבשהש"ר שם, הוא רק בענין הגילויים, והוא שההשגחה דעין א' באה בהתלבשות בלבושי הטבע (וכמ"ש בתו"א שם: "שמתלבש בלבושו"), אבל עצם האור שבבחי' זו הוא אותו האור דבחי' עין א' דעתיקא. וכדאי' בתו"א שם: "ודמה לך לבחי' מהותו ועצמותו ית' בחי' ע"ק, ומשם יומשך להיות לצבי כו'". (וע"ד המבואר בתו"א ד"ה חייב אינש צט, סע"ד ואילך) בענין מה שפורים מותר בעשיית מלאכה. עיי"ש). - ע"דו הוא גם בב' הבחי' שביראה - יר"ת ויר"ע (הממשיכות ב' בחי' הבטה אלו (ראה יהל אור שם. ד"ה אר"י שם)) - שחלוקות רק בענין הגילויים, אבל בנוגע לעצם מהותם, גם יר"ת (עם היותה למטה מאהבה בבחי' הגילויים) - היא בעצמותו ית' (קונט' העבודה ע' 18). (49) ובדוגמת הידוע (ד"ה הקבצו תרס"ח (בהמשך תרס"ו). וידבר אלקים תש"ד בסופו. ובכ"מ) שאין ביכולת הצמצום להעלים על אור הבל"ג, ולכן נמצא הוא גם לאחא"צ כמו שהוא קודם הצמצום. (50) ראה רמב"ם הל' דיעות פ"ד ה"ה: ולא יישן ביום. סוכה כו, ב וטושו"ע או"ח סר"א וס"ד סע' טו. וראה גם שו"ע אדה"ז בתחלתו, שצריך לקום משינתו קודם אור הבוקר. (51) ראה בפירוש"י ד"ה נדדה: ויש אומרים כו'. וגם פעולתו על חומר גופו היא בפנימיות יותר מהפעולה דאור היום, שהרי "אין הזיו (דשמש) נכנס בתוכיות.. האדם" (תו"א

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 הפרעה הרבה יותר חזקה לשינה מאשר העדר השינה ביום.
- 2 וְעוֹד זֹאת, הַבְּדֵל נוֹסֵף בֵּין אֵי הַשִּׁנָּה בְּיוֹם לַנְּדוּדֵי שִׁנָּה בְּלֵילָה הוּא
- 3 שְׂבִיּוֹם אֵין זֶה בְּאוֹפֵן שְׂאוֹר הַיּוֹם אֵינוֹ מְנִיחַ לִישׁוֹן⁵² וְלֹא
- 4 מֵאִפְשֵׁר אֶת הַשִּׁנָּה בְּפוּעֵל, אֲלָא אֹר הַיּוֹם פּוֹעֵל רַק שְׂהֶאֱדָם לֹא
- 5 יִרְצֶה לִישׁוֹן, מֵה־שְׂאִין־כֵּן
- 6 כְּאִשֶׁר הַשִּׁנָּה נִוְדְּדָת, שְׂאֵז
- 7 נִמְצָא הָאָדָם בְּמַצָּב שְׂאִינוֹ
- 8 מֵאִפְשֵׁר עֲנֵן שֶׁל שִׁנָּה לְמִרוֹת
- 9 שֶׁהָאָדָם מְצִידוֹ כֵּן רֹצֵה לִישׁוֹן,
- 10 וּבְמַצָּב כִּזֶּה אֵין חֲלוּק הַבְּדֵל
- 11 בֵּין יוֹם לְלַיְלָה, כִּי הַמַּצָּב
- 12 דְּ"נְדָדָה שְׁנָת" הוּא
- 13 הַתְּעוֹרְרוֹת כְּזוֹ שְׁלִגְבִיָּה אֵין
- 14 מְצִיאוֹת שֶׁל שִׁנָּה (הָעֵלֶם),
- 15 וְלִכֵּן לֹא שְׂפִיף לֹא יִתְכַן שְׂהֶעֱלֵם
- 16 הַלַּיְלָה (וְאִפְּלוֹ "לַיְלָה
- 17 הַהוּא") יִגָּד עַל זֶה וְאֵין שׁוֹם
- 18 דְּבֵר וְשׁוֹם זְמַן שִׁיכּוֹל לְגַרוֹם שִׁנָּה
- 19 לְמִרוֹת הַ"נְּדָדָה".
- 20 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם שְׂצָרִיף הַקּוֹרָא
- 21 אֶת הַמְּגִילָה לְהַגְבִּיָּה אֶת הַקּוֹל
- 22 בְּקִרְיָאָת "בְּלַיְלָה הַהוּא נְדָדָה
- 23 שְׁנָת הַמְּלָךְ". דְּהִנֵּה, הַגְּבִיָּה
- 24 הַקּוֹל בְּעַת הַדְּבֹר, קְשׁוּרָה
- 25 עִם שְׁנֵי עֲנִינִים שְׂעִשׂוּיִם לְגַרוֹם
- 26 לְאָדָם לְהַגְבִּיָּה אֶת קוֹלוֹ יוֹתֵר מֵהַרְגִיל.
- 27 הָאֶחָד, שְׂדְּבֹר זֶה חוֹדֵר
- 28 בְּאָדָם בְּפְנִימִיּוֹת נִפְשׁוֹ, כְּפִי
- 29 שְׂרוּאִים בְּחוּשׁ כְּבוֹרָה מוּחַשִׁית
- 30 שְׂכַאֲשֶׁר מְדַבֵּר אוֹדוֹת עֲנֵן
- 31 שְׂנוֹגֵעַ אִכְפַּת לוֹ בִּיּוֹתֵר, אֲזִי
- 32 אֵינוֹ יְכוֹל לְהִיּוֹת בְּמִנּוּחָה
- 33 וְלְדַבֵּר בְּקוֹל נְמוּד, אֲלָא הָאָדָם
- 34 מִתְּפַעֵל וּמִתְרַגֵּשׁ, וְלִכֵּן דְּכָרְיוֹ
- 35 נְאֻמִּים בְּקוֹל גְּבוּהָ מֵהַרְגִיל.
- 36 וְהַשְּׁנֵי, שְׂדְּבֹר זֶה שְׂבוֹ הָאָדָם
- 37 מִגְּבִיָּה אֶת קוֹלוֹ נִשְׁמַע לְמַרְחוּק
- 38 יוֹתֵר, וְכִכֵּל שְׂהַקּוֹל גְּבוּהָ
- 39 יוֹתֵר, יִשְׁמַע לְמַרְחוּק יוֹתֵר.
- 40 וְכֵן הוּא גַם בְּהַמְשַׁכַּת וְהַתְּגַלוֹת
- הָאוֹר הַנְּעֵלָה מֵאֵד, הָאוֹר הַבְּלָתִי מוּגְבֵל, דְּ"נְדָדָה שְׁנָת מְלִכּוֹ שֶׁל
- עוֹלָם", שְׂהָאוֹר הַנְּעֵלָה הַזֶּה נִמְשָׁף מִמְּקוֹם נְעֵלָה וְעִמּוּק
- בִּיּוֹתֵר, שְׂבוֹ לֹא שְׂפִיף גְּדֵר הַהָעֵלֶם (כְּנִ"ל) כִּי הוּא אוֹר שְׂשׁוֹם
- דְּבֵר לֹא יְכוֹל לְהַעֲלִים וְלְהַסְתִּיר עֲלָיו, וְנִמְשָׁף לְמַרְחוּק בִּיּוֹתֵר,
- הַהַתְּפַשְׁטוֹת וְהַהֲאָרָה שֶׁלוֹ לֹא נִעְצָר,
- גַּם בְּהָעֵלֶם הַיּוֹתֵר תְּחַתּוֹן, וְעַד לְהָעֵלֶם דְּ"לַיְלָה הַהוּא"
- הַהָעֵלֶם וְהַהַסְתֵּר הַגְּדוֹל וְהַכּוֹפֵל.
- וּכְדִי שְׂהַקְרִיאָה דְּ"בְּלַיְלָה
- הַהוּא נְדָדָה שְׁנָת הַמְּלָךְ" בְּעַת
- קִרְיָאָת הַמְּגִילָה בְּפוֹרִים תְּמַשִּׁיף
- וְתַפְעֵל עֲנֵן זֶה שֶׁל הַמְשַׁכַּת הָאוֹר
- הַבְּלִי־גְבוּל (כְּפִדּוּעֵי⁵³ כְּפִירוּשׁ
- שֶׁל תּוֹרַת הַחֲסִידוֹת עַל הַפְּסוּק הָאִמּוֹר
- בְּמְגִילַת אֶסְתֵּר "נְזַכְרִים
- וְנַעֲשִׂים"⁵⁴, שְׂכַאֲשֶׁר
- "נְזַכְרִים" - אֲזִי "נַעֲשִׂים"
- כְּלוּמֹר כֹּאשֶׁר הַיָּמִים נִזְכָּרִים, כְּבוֹא
- הַתְּאָרִיךְ שֶׁל חַג הַמְּוֹעֵד מִיַּד שְׁנָה,
- וְעוֹשִׂים אֶת מְצוֹת חַג, אוֹי הֵם
- "נַעֲשִׂים" וְהָאוֹרוֹת וְהַגְּלוּיִים שֶׁהִיוּ
- בְּפַעַם הָרִאשׁוֹנָה חוֹרִים וְנִמְשָׁכִים
- וּמֵאִירִים מִחֲדָשׁ), צְרִיכָה לְהִיּוֹת
- הַקְרִיאָה בְּהַגְּבִיָּה הַקּוֹל,
- שְׂיִשׁ כִּי שְׂתִי מַעֲלוֹת הַנִּ"ל,
- מַעֲלַת הַהַתְּפַעֲלוֹת וְהַרְגֵשׁ וּמַעֲלַת
- הַהַמְשַׁכָּה לְמַרְחוּק, וְעַל־יַדֵּי־זֶה
- פּוֹעֲלִים שְׁנֵי עֲנִינִים אֵלוֹ גַּם
- לְמַעֲלָה⁵⁵ שִׁתְּגַלֶּה וְיוֹמֵשֶׁךְ אוֹר
- נִעֲלָה שְׂאֵין גְּבוּל לְהַמְשַׁכְתּוֹ וְהָאֲרָחוֹ,
- כְּמִבּוֹאָר לַעֲלִי.
- ד) וּבְעוֹמֵק יוֹתֵר, הִנֵּה לֹא זֶה
- בְּלִבְד שְׂלִגְבִי הַגְּלוּי שֶׁל הָאוֹר
- הָאֱלוּקִי הַנְּעֵלָה דְּ"נְדָדָה שְׁנָת
- 10 וְזֶהוּ גַם הַטַּעַם שְׂצָרִיף לְהַגְבִּיָּה אֶת הַקּוֹל
- בְּקִרְיָאָת "בְּלַיְלָה הַהוּא נְדָדָה שְׁנָת
- הַמְּלָךְ". דְּהִנֵּה, הַגְּבִיָּה הַקּוֹל בְּעַת הַדְּבֹר,
- קְשׁוּרָה עִם שְׁנֵי עֲנִינִים. הָאֶחָד, שְׂדְּבֹר זֶה חוֹדֵר
- בְּאָדָם בְּפְנִימִיּוֹת נִפְשׁוֹ, כְּפִי שְׂרוּאִים בְּחוּשׁ
- שְׂכַאֲשֶׁר מְדַבֵּר אוֹדוֹת עֲנֵן שְׂנוֹגֵעַ לוֹ בִּיּוֹתֵר, אֲזִי
- אֵינוֹ יְכוֹל לְהִיּוֹת בְּמִנּוּחָה וְלְדַבֵּר בְּקוֹל נְמוּד,
- אֲלָא דְּכָרְיוֹ נְאֻמִּים בְּקוֹל גְּבוּהָ. וְהַשְּׁנֵי, שְׂדְּבֹר
- זֶה נִשְׁמַע לְמַרְחוּק יוֹתֵר, וְכִכֵּל שְׂהַקּוֹל גְּבוּהָ
- יוֹתֵר, יִשְׁמַע לְמַרְחוּק יוֹתֵר. וְכֵן הוּא גַם
- בְּהַמְשַׁכַּת הָאוֹר דְּ"נְדָדָה שְׁנָת מְלִכּוֹ שֶׁל עוֹלָם",
- שְׂהָאוֹר נִמְשָׁף מִמְּקוֹם נְעֵלָה וְעִמּוּק בִּיּוֹתֵר, שְׂבוֹ
- לֹא שְׂפִיף גְּדֵר הַהָעֵלֶם (כְּנִ"ל), וְנִמְשָׁף לְמַרְחוּק
- בִּיּוֹתֵר, גַּם בְּהָעֵלֶם הַיּוֹתֵר תְּחַתּוֹן, וְעַד לְהָעֵלֶם
- דְּ"לַיְלָה הַהוּא". וּכְדִי שְׂהַקְרִיאָה דְּ"בְּלַיְלָה הַהוּא
- נְדָדָה שְׁנָת הַמְּלָךְ" תְּמַשִּׁיף וְתַפְעֵל עֲנֵן זֶה
- (כְּפִדּוּעֵי⁵³ כְּפִירוּשׁ "נְזַכְרִים וְנַעֲשִׂים"⁵⁴, שְׂכַאֲשֶׁר
- "נְזַכְרִים" - אֲזִי "נַעֲשִׂים"), צְרִיכָה לְהִיּוֹת הַקְרִיאָה בְּהַגְּבִיָּה הַקּוֹל, שְׂיִשׁ כִּי
- שְׂתִי מַעֲלוֹת הַנִּ"ל, וְעַל־יַדֵּי־זֶה פּוֹעֲלִים שְׁנֵי עֲנִינִים אֵלוֹ גַּם לְמַעֲלָה⁵⁵.
- ד) וּבְעוֹמֵק יוֹתֵר, הִנֵּה לֹא זֶה בְּלִבְד שְׂלִגְבִי הַגְּלוּי דְּ"נְדָדָה שְׁנָת הַמְּלָךְ" אֵין

פז, ריש ע"ב. ובכ"מ). וכ"ה גם בנמשל, שהתלבשות הנס בטבע (ראה לעיל הערה 46), ה' באופן ש"אותו הפה עצמו שאמר והעם לעשות בו כטוב בעיניך, הוא עצמו אמר ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם, שהוא ענין אתהפכא חשוכא לנהורא כו" (תו"א צד, ב.) (52) להעיר מעירובין סה, א: יזיף ופרע. ובר"ח שם: ישן ביום. וראה טושו"ע שם רסרל"א: אם אא"פ כו" יישן. (53) רמ"ז בספר תיקון שובבים - הובא ונתבאר בספר לב דוד (להחיד"א) פכ"ט. (וראה גם פע"ח שער יט (פורים) פ"ה.) (54) אסתר ט, כב. (55) דבמדה שאדם מודד בה מודדין לו (משנה ספ"ק דסוטה). ובל' החסידות (דרמ"צ כג, א. קס, א. ובכ"מ) האתערותא דלתתא צריכה להיות מעין ובדוגמת האתערותא דלעילא המתעוררת ונמשכת על ידה.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 המֶלֶךְ" אֵין בִּיכּוּלֶת "לִילָה הַהוּא" לְהַעֲלִים וְהַאֲרוֹר הַנַּעֲלָה מֵאִיר
2 גם כאשר שורר העלם והסתר כפול, וְלִכְן הַגְּלוּי נִמְשָׁךְ גַּם "בְּלִילָה
3 הַהוּא" כמבואר לעיל, אֶלָּא יִתְּרָה מְזָה, שֶׁהַהַעֲלָם דְּ"לִילָה
4 הַהוּא" גּוֹפֵא עֲצֻמוֹ הוּא הַסְּבָה שְׁמַעוֹרְרָת וּמִמְשַׁכֶּת הַגְּלוּי
5 דְּ"נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" כלומר לא
6 זו בלבד שהעלם איננו מונע את
7 הגילוי, אלא הוא עצמו מעורר וממשיך
8 את הגילוי, כפי שממשיך ומבאר.
9 וְיֻכַּן מִמְּשַׁל נְדִידַת הַשִּׁינָה
10 אֶצֶל בְּשַׁרְוֹדָם, שְׁעֵנֵן זֶה שֶׁל
11 נדודי שינה שִׁיף בְּלִילָה דְּרוּקָא,
12 וְלֹא בַּיּוֹם שְׁאִינוּ זְמַן שִׁינָה
13 כְּלָל כמבואר לעיל. וּמְזָה מוּכָן
14 גַּם בְּרוּחַנִיּוֹת הָעֵנִינִים,
15 שְׁדוּקָא בְּגַלְל גּוֹדֵל הַהַעֲלָם
16 וְהַסְּתֵר דְּ"לִילָה הַהוּא" [שְׁבו
17 בהסתר הגדול, במצב רוחני ירוד
18 נִמְצְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּזִמְן גְּזֵרַת
19 הַמֶּן, שְׁלִכְן נִקְרָאת אֲזִי
20 'כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל' כללות עם ישראל
21 בְּשֵׁם אֶסְתֵר, מְלִשׁוֹן "הַסְּתֵר
22 אֶסְתִּיר" נִפְעַל הַגְּלוּי
23 דְּ"נִדְרָה שְׁנַת מְלִכּוֹ שֶׁל
24 עוֹלָם" כי ההעלם עצמו מעורר
25 וממשיך את הגילוי, כאמור לעיל.
26 וְכֵן הוּא גַּם בְּעֵנֵן הַגְּבִהַת
27 הַקּוֹל שְׁשִׁיכַת לַעֲנִינֵנוּ בַּהֲתָם
28 לַמַּנְהַג שֶׁבִּסְפּוּק זֶה הַקּוֹרָא צְרִיךְ
29 לַהֲגַבִּיהַ קוֹלוֹ, כמבואר לעיל,
30 שְׁכַּאֲשֶׁר הָאָדָם רוּצָה שְׁדַבְּרֵיו
31 יִהְיוּ נִשְׁמָעִים לְמַרְחוּק, אֲזִי
32 מְגַבִּיהַ קוֹלוֹ, וְנִמְצָא -
33 שֶׁהַרְחוּק עֲצֻמוֹ הוּא הַסְּבָה
34 שְׁמַעוֹרְרָת הַגְּבִהַת הַקּוֹל,
35 וְכִכֵּל שֶׁהַרְחוּק גְּדוֹל יוֹתֵר
36 ("בְּלִילָה הַהוּא" העלם וריחוק
37 גדול מהרגיל) תִּהְיֶה הַגְּבִהַת
38 הַקּוֹל יוֹתֵר ("תִּקְפוּ שֶׁל גִּס").
39 והולך ומבאר כיצד ההעלם והריחוק
40 עצמו הוא בעצם סיבה לגילוי גדול
41 ביותר.

וְהַעֲנֵן בְּזָה, דְּלִפִּי הַבְּאוּר
אֵינוּ יְכוּל לְהַעֲלִים עַל הַגְּלוּי דְּ"נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" בגלל
עוצמת הגילוי שהוא גילוי בלי גבול, וְלִכְן הַגְּלוּי נִמְשָׁךְ גַּם "בְּלִילָה
הַהוּא" (אֶבֶל לֹא שְׁגֻלוּי הָאוֹר מִתְעוֹרֵר בְּסִיבַת "לִילָה
הַהוּא" גּוֹפֵא, כלומר, לפי ביאור
זֶה הָאוֹר מֵאִיר הַבְּאוּר כִּי הַהַעֲלָם אֵינוּ
יְכוּל לְהַסְתִּיר עֲלָיו, אֲבָל הַהַעֲלָם אֵינוּ
גּוֹרֵם וְסִיבָה לְגִילּוֹ), הַגְּלוּי
דְּ"נִדְרָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" אֵין לוֹ
שְׁיִכּוּת פְּנִימִית עִם "לִילָה
הַהוּא" גּוֹפֵא וְאֵינוּ פּוֹעֵל שִׁינּוּי
בַּעֲצֻם מַהוּתוֹ שֶׁל הַהַעֲלָם, וְהֵינּוּ
שֶׁהַלִּילָה עֲצֻמוֹ, בְּפִנְיֵמִיּוֹתוֹ,
נִשְׁאָר עֵנֵן שֶׁל הַעֲלָם לְמִרּוֹת
הַגִּילּוּי, וְאֵין זֶה אֶלָּא שְׁהָאוֹר,
לְהִיּוֹתוֹ בְּלִתֵּי מוּגְבָל, נִמְשָׁךְ
גַּם בּוֹ⁵⁷ אֲבָל הַהַעֲלָם עֲצֻמוֹ נִשְׁאָר
כְּפִי שֶׁהִיא [וְהָרִי זֶה הַעוֹבְדָה
שֶׁהָאוֹר, עִם הִיּוֹתוֹ בְּלִתֵּי מוּגְבָל עַד
הֵיכַן לְהֵאִיר וּמֵאִיר גַּם בְּמִקּוֹם הַהַעֲלָם
בְּכָל זֹאת, הַעוֹבְדָה שֶׁהָאוֹר לֹא פּוֹעֵל
שִׁינּוּי הַהַעֲלָם מוֹרָה שְׁהָאוֹר יֵשׁ
לוֹ אֵיזָה גְּדֵר, הַגְּדֵרָה וְהַגְּבִלָה
מִסּוּיֵמַת, שְׁמוּגְדָר בְּעֵנֵן הָאוֹר,
הוּא מוּגְדָר בְּגֵדֵי הָאוֹר וְאֵין לוֹ שְׁיִכּוּת
פְּנִימִית לְמַה שְׁאִינוּ אוֹר וְגִילּוּי, וְלִכְן
בְּגַלְל הַהַגְּדָרָה שֶׁלוֹ כְּאוֹר אֵינוּ שְׁיִיף
לְחַשֵּׁף גּוֹפֵא עַד שְׁיִיכֵל
לְהַפּוֹךְ אֶת הַחֲשֵׁף לְאוֹר
וְהַחוֹשֵׁךְ וְהַהַעֲלָם נִשְׁאָר כְּפִי שֶׁהִיא,
וְאֵין זֶה אֶלָּא שְׁבַעֲנֵן הָאוֹר
וְהַגְּלוּי גּוֹפֵא הָרִי הוּא בְּלִתֵּי
מוּגְבָל, וְלַעֲנִיין זֶה הוּא בְּלִי גְּבוּל
שֶׁמֵאִיר וּמִתְגַּלָּה לְלֹא גְּבוּל עַד
שְׁלִגְבֵּיו אֵין הַחֲשֵׁף מְעֻלִים
וְלִכְן הוּא מֵאִיר גַּם בְּמִקּוֹם הַחוֹשֵׁךְ].

יֵשׁ לוֹ אֵיזָה גְּדֵר, שְׁמוּגְדָר בְּעֵנֵן הָאוֹר, וְלִכְן אֵינוּ שְׁיִיף לְחַשֵּׁף גּוֹפֵא עַד שְׁיִיכֵל
לְהַפּוֹךְ אֶת הַחֲשֵׁף לְאוֹר, וְאֵין זֶה אֶלָּא שְׁבַעֲנֵן הָאוֹר וְהַגְּלוּי גּוֹפֵא הָרִי הוּא
בְּלִתֵּי מוּגְבָל, עַד שְׁלִגְבֵּיו אֵין הַחֲשֵׁף מְעֻלִים]. מֵהַ-שְּׂאִי-כֵן לְפִי הַבְּאוּר

(56) ועד"ז בכללות זמן הגלות (סה"מ תרכ"ז ע' קסז). (57) ואף שגם לפי ביאור זה הי' הנס דפורים באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא (ראה לעיל הערה 51), מ"מ הי' זה מצד האור - ולא שהחושך מצד עצמו נהפך לאור (וראה בארוכה ד"ה ויאמר לו יוונתן תשי"א פ"ג ואילך) (סה"מ תשי"א ע' סז ואילך. וש"נ), ב' האופנים שבבחי' אתהפכא חשוכא לנהורא: הפיכה מצד האור, ומצד החושך עצמו).

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הסתר כפול, תכלית ההעלם, וְשָׁרְשָׁם⁵⁸ של ארבעת הדרגות הללו, 41
 2 בְּבַחֲבִינָה אֹרֶז־אֵינ־סוֹף לְמַעַלָּה מַעַלָּה עַד אֵין קִץ וְלִמְטָה 42
 3 מְטָה עַד אֵין תְּכֵלִית⁵⁹, כמבואר בקבלה וחסידות, האור האלוקי 43
 4 האין־סוף ובל"גבול אינו מוגבל בעלייה והתעלמות, "למעלה מעלה", והיא 44
 5 יכולה להיות "עד אין קץ" ובאותה 45
 6 מידה אינו מוגבל באור וגילוי וההארה 46
 7 וההתפשטות "למטה מטה" יכולה 47
 8 להיות "עד אין תכלית" שְׁהַשְׂרָשׁ 48
 9 דְּיָוִם גילוי והארה הוא 49
 10 מְבַחֲבִינָה שְׁאֹרֶז־אֵינ־סוֹף הוא 50
 11 לְמְטָה עַד אֵין תְּכֵלִית ואין גבול 51
 12 להתגלות והארה שלו, וְהַשְׂרָשׁ 52
 13 דְּלֵילָה העלם והסתר הוא 53
 14 מְבַחֲבִינָה שְׁאֹרֶז־אֵינ־סוֹף הוא 54
 15 לְמַעַלָּה מתעלה ונעלם עַד אֵין 55
 16 קִץ. וְהַרִי מְבַחֲבִינָה שְׁאֹרֶז־ 56
 17 אֵינ־סוֹף הוא לְמַעַלָּה עַד אֵין 57
 18 קִץ ומתעלה ונעלם בלי גבול הַיָּא 58
 19 בְּעוֹמֵק וּבְעֵלְוִי והיא דבר מופלא 59
 20 יוֹתֵר מִהַבְּחִינָה שְׁאֹרֶז־אֵינ־ 60
 21 סוֹף הוא בהמשכה והתגלות 61
 22 לְמְטָה עַד אֵין תְּכֵלִית, וְכִידוּעַ 62
 23 שְׁשָׂרְשׁ הַהֶסְתֵּר הוא לְמַעַלָּה 63
 24 מְשָׂרְשׁ הַגְּלוֹי והדבר בא לידי 64
 25 ביטוי בכך שההארה והתגלות היא דבר 65
 26 מובן מאליו כי טבע האור להיות מאיר 66
 27 וההתעלות וההתעלמות היא חידוש. 67
 28 והולך ומבאר את הטעם לכך ששורש 68
 29 ההעלם גבוה משורש הגילוי. 69
 30 וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהַנְּהָ דְיוֹעַ⁶⁰ 70
 31 בקבלה וחסידות שְׁבַכְלָלוֹת 71
 32 הָאוֹרוֹת הַנְּמַשְׁכִּים ומתגלים 72
 33 מְלַמְעָלָה, יֵשׁ אֹרֶז יֵשָׁר 73
 34 וְאֹרֶז חוֹזֵר. אֹרֶז יֵשָׁר הוא 74
 35 האור האלוקי שְׁמֵאִיר מְלַמְעָלָה 75
 36 עולמות עליונים לְמְטָה עַד לְעוֹלָם 76
 37 הַזֶּה הַתַּחְתּוֹן, וּאֹפֵן הַהָאָרָה שְׁלוֹ הוּא 77
 38 כְּמוֹ אֹרֶז הַשְּׂמֵשׁ כּוֹ, שְׁמֵאִיר 78
 39 ומגלה מהשמש, וְנִקְרָא בְּשֵׁם 79
 40 'יָוִם' הַמְּסַל אֹרֶז וְגִילוֹי, וְהוּא 80

1 מֵהַשְׂאֵינ־פֶּן לְפִי הַבְּאוֹר הַשְּׁנִי לְעִיל שְׁהַעֲלָם דְּ"לֵילָה 1
 2 הַהוּא" מְהַנְּה סִבָּה שְׁמַעוֹרְרָת וגורמת וממשיכה אֶת הַעֲנִין 2
 3 דְּ"נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ", מוֹבֵן שְׁגַם פְּעוּלַת הַשְּׁפַעַת הָאֹרֶז הַיָּא 3
 4 בְּהַעֲלָם עֲצָמוֹ, שְׁ"לֵילָה הַהוּא" גּוֹפָא נְהַפֵּף לְאֹרֶז, וְהִנְנוּ, 4
 5 לְפִי שְׁ"לֵילָה הַהוּא" מְבִיא 5
 6 וממשיך ומעורר אֶת הָאֹרֶז, וְאִם־ 6
 7 כֵּן הַרִי הוּא הַחוּשׁ עֲצָמוֹ נַעֲשֶׂה 7
 8 אֹרֶז. וְעֲנִין זֶה מוֹרָה 8
 9 שְׁהַמְדַרְגָּה דְּ"נִדְדָה שְׁנַת 9
 10 הַמֶּלֶךְ" מדרגת האור האלוקי הנעלה 10
 11 שְׁגוֹרָם שְׁלִמְעֵלָה לֹא תְהִיָּה 'שִׁינָה', 11
 12 כְּכִיכּוֹל, אֵינָה מוּגְדָרֶת בְּגִדְרִים 12
 13 שְׁל הַעֲלָם וְגִלּוֹי והעובדה שהיא 13
 14 מאירה ומתגלית היא בגלל שזו 14
 15 התכונה שבה היא מוגדרת אלא היא 15
 16 למעלה מגדרים, וְלִכֵּן עַל־יָדָה 16
 17 יְכוּל לְהִיָּת מִ'חֻשָּׁף' - 'אֹרֶז' 17
 18 פְּעוּלָה שֶׁל בִּיטוּל וְשִׁינּוֹי הַגְּדִירִים. 18
 19 ה) וְיֵשׁ לְהוֹסִיף חִידוּשׁ וְעוֹמֵק 19
 20 נוֹסֵף בְּהָאָמוֹר לְעִיל עַל הַחִידוּשׁ 20
 21 הַגְּדוּל בְּגִילּוֹי שֶׁל "נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" 21
 22 (שְׁלֹא זֶה בְּלִבְד שְׁהַגְּלוֹי 22
 23 דְּ"נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" נִמְשָׁף 23
 24 לְמִרְוֹת הַהַעֲלָם שֶׁל "בְּלֵילָה 24
 25 הַהוּא" וּבַחוּץ הַהַעֲלָם עֲצָמוֹ, כִּיּוֹן 25
 26 שְׁאֵינּוּ מַעֲלִים עֲלָיו, אֶלָּא 26
 27 עוֹד זֹאת, שְׁ"לֵילָה הַהוּא" 27
 28 גּוֹפָא מְעוֹרֵר אֶת הַגְּלוֹי 28
 29 דְּ"נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" וההעלם 29
 30 הוא הסיבה והגורם לגילוי, כמבואר 30
 31 לְעִיל בְּאִרְכּוּת), בְּהַקְדִּים תּוֹסַפֵּת 31
 32 בְּאוֹר עֲנִין אַרְבַּע הַמְדַרְגּוֹת 32
 33 דְּ"יָוִם הַנְּהָ" תכלית הגילוי שהרי 33
 34 "יָוִם" הוא גילוי וגם "הוּהו", לְשׁוֹן 34
 35 נּוֹכַח, הוּא גִילּוֹי "יָוִם הַהוּא" 35
 36 שְׁהוּא גִילּוֹי, "יָוִם" אֲבָל בְּמִדְרֵיגָה יוֹתֵר 36
 37 נְמוּכָה, שְׁכֵן הַהוּא", לְשׁוֹן נִסְתֵּר, הוּא 37
 38 הַעֲלָם, "לֵילָה הַנְּהָ" הַעֲלָם שֶׁל 38
 39 'לֵילָה' אֲבָל לֹא הַעֲלָם מוּחַלְטֵי כִי "זֶה" 39
 40 מוֹרָה עַל גִּילּוֹי וְ"לֵילָה הַהוּא" 40

שְׁהַעֲלָם דְּ"לֵילָה הַהוּא" מְהַנְּה סִבָּה שְׁמַעוֹרְרָת 1
 אֶת הַעֲנִין דְּ"נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ", מוֹבֵן שְׁגַם 2
 פְּעוּלַת הָאֹרֶז הַיָּא בְּהַעֲלָם עֲצָמוֹ, שְׁ"לֵילָה 3
 הַהוּא" גּוֹפָא נְהַפֵּף לְאֹרֶז, וְהִנְנוּ, לְפִי שְׁ"לֵילָה 4
 הַהוּא" מְבִיא אֶת הָאֹרֶז, וְאִם־כֵּן הַרִי הוּא נַעֲשֶׂה 5
 אֹרֶז. וְעֲנִין זֶה מוֹרָה שְׁהַמְדַרְגָּה דְּ"נִדְדָה שְׁנַת 6
 הַמֶּלֶךְ" אֵינָה מוּגְדָרֶת בְּגִדְרִים שְׁל הַעֲלָם וְגִלּוֹי, 7
 וְלִכֵּן עַל־יָדָה יְכוּל לְהִיָּת מִ'חֻשָּׁף' - 'אֹרֶז'.

ה) וְיֵשׁ לְהוֹסִיף בְּהָאָמוֹר לְעִיל (שְׁלֹא זֶה בְּלִבְד 9
 שְׁהַגְּלוֹי דְּ"נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ" נִמְשָׁף 10
 בְּלֵילָה הַהוּא" שְׁאֵינּוּ מַעֲלִים עֲלָיו, אֶלָּא עוֹד 11
 זֹאת, שְׁ"לֵילָה הַהוּא" גּוֹפָא מְעוֹרֵר אֶת הַגְּלוֹי 12
 דְּ"נִדְדָה שְׁנַת הַמֶּלֶךְ", בְּהַקְדִּים תּוֹסַפֵּת בְּאוֹר 13
 עֲנִין אַרְבַּע הַמְדַרְגּוֹת דְּ"יָוִם הַנְּהָ" "יָוִם הַהוּא" 14
 "לֵילָה הַנְּהָ" וְ"לֵילָה הַהוּא", וְשָׂרְשָׁם⁵⁸ בְּבַחֲבִינָת 15
 אֹרֶז־אֵינ־סוֹף לְמַעַלָּה מַעַלָּה עַד אֵין קִץ וְלִמְטָה 16
 מְטָה עַד אֵין תְּכֵלִית⁵⁹, שְׁהַשְׂרָשׁ דְּיָוִם הוּא 17
 מְבַחֲבִינָה שְׁאֹרֶז־אֵינ־סוֹף הוּא לְמְטָה עַד אֵין 18
 תְּכֵלִית, וְהַשְׂרָשׁ דְּלֵילָה הוּא מְבַחֲבִינָה שְׁאֹרֶז־ 19
 אֵינ־סוֹף הוּא לְמַעַלָּה עַד אֵין קִץ. וְהַרִי מְבַחֲבִינָה 20
 שְׁאֹרֶז־אֵינ־סוֹף הוּא לְמַעַלָּה עַד אֵין קִץ הַיָּא 21
 בְּעוֹמֵק וּבְעֵלְוִי יוֹתֵר מִהַבְּחִינָה שְׁאֹרֶז־אֵינ־סוֹף 22
 הוּא לְמְטָה עַד אֵין תְּכֵלִית, וְכִידוּעַ שְׁשָׂרְשׁ 23
 הַהֶסְתֵּר הוּא לְמַעַלָּה מְשָׂרְשׁ הַגְּלוֹי.

וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהַנְּהָ דְיוֹעַ⁶⁰ שְׁבַכְלָלוֹת הָאוֹרוֹת 25
 הַנְּמַשְׁכִּים מְלַמְעָלָה, יֵשׁ אֹרֶז יֵשָׁר 26
 וְאֹרֶז חוֹזֵר. אֹרֶז יֵשָׁר הוּא הָאֹרֶז שְׁמֵאִיר 27
 מְלַמְעָלָה לְמְטָה, כְּמוֹ אֹרֶז הַשְּׂמֵשׁ כּוֹ, וְנִקְרָא 28
 בְּשֵׁם 'יָוִם', וְהוּא עֲנִין מֵהַ שְׁאֹרֶז־אֵינ־סוֹף הוּא 29
 30

58) בהבא לקמן - ראה ד"ה והנה להבין ענין מ"ש ותוסף אסתר, במאמרי אדמו"ר האמצעי לנ"ך ע' תכא ואילך. וראה גם במאמר שלפניו - ד"ה ויושט המלך לאסתר את שרביט הזהב (שם ע' שצז ואילך). 59) ראה תקו"ז סוף תיקון נז. זהר חדש יתרו לד, סע"ג. וראה גם תקו"ז תיקון יט. 60) ראה פרדס שער ח (שער מהות והנהגה) פכ"ב. עץ חיים שער לט (שער מ"ן ומ"ד) דרוש טו. ביאור"ז לאדמו"ר האמצעי אחרי עו, ג ואילך. שלח צב, ב. אוה"ת נח ח"ג תרמו, סע"א ואילך. ובכ"מ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ענין מה שאור-אין-סוף הוא למטה מטה עד אין תכלית,
2 שאין גבול להתגלות שלו כמו שנתבאר לעיל⁶¹ (מהמשך
3 ההילולא קבוצת מאמרים בהמשך אחד שנמסרו לדפוס ליום ההסתלקות
4 של הרבי הרי"צ, 'המשך' שפותח בפסוק "באתי לגני" דיו"ד
5 שָׁבֵט⁶² בשנת תשי"ז, וכמידי שנה גם
6 ביו"ד שבט שנה זו, תשכ"ה, אמר
7 הרבי מאמר חסידות על פסוק זה בו
8 ביאר ענין זה) שהוא ענין
9 התפשטות האור האלקי ללא
10 גבול עד שמאיר גם למטה
11 מטה⁶³. 'ואור חזר' הוא מה
12 שעל-ידי עבודת האדם
13 בעולם למטה באופן של
14 העלם והסתר ומצר, צרה
15 ועקמתא סבל ומצוקה, נמשך
16 ומתגלה אור אלוקי ממקור נעלה יותר,
17 מהבחינה ד'למעלה מעלה
18 עד אין קץ', הכוח האלוקי של
19 התעלות והתעלמות שמצד כח
20 הגבורה והצמצום וההעלם,
21 שפלוטו נקרא בשם 'לילה',
22 הפך האור והגלוי וכשעובדים
23 את ה' מתוך הרוחק והצער, ממשיכים
24 את האור הנעלה הזה. וכל זה הטעם
25 לכך שבעבודה זו ממשכים 'אור חזר'
26 הנעלה יותר מאור ישר' הוא לפי
27 שתכלית המטרה והכוונה של
28 הבריאה הוא בברור הפרדת
29 הטוב מהרע והעלאתו לקדושה של
30 המטה דוקא, שהרי הנשמה
31 לא ירדה למטה כדי לתקן
32 את עצמה, כי בהיותה למעלה,
33 קודם הייתה, לא היה בנשמה שום
34 פגם הדורש תיקון אלא כדי לתקן
35 את הגוף ונפש הבהמית
36 וחקלקו בעולם⁶⁴ החלק המסויים
37 בעולם שהברור והזיכרון שלו מוטל על
38 אדם זה בפרט, שעל-ידי-זה על-
39 ידי ברור ה'מטה' התחתון ביותר,
40 נעשה ברור הניצוצות
41 האלקיים שגפלו למטה

בשכירת הפלים שהייתה לפני בריאת העולם הזה, בעולם התווה שהיו
בו אורות מרובים בכלים מועטים שלא יכלו להכיל את האורות וכתוצאה מכך
היתה 'שכירת הכלים'. ובשכיל זה כדי לעבוד את ה' מתוך הצרה והרוחק
ולברר את העולם הזה יש צורך בעבודה באופן של יגיעה (נגעת
כו'⁶⁵) דוקא, וכמו בשני
אופני העבודה הנ"ל⁶⁶
שנתבאר לעיל במאמר שנאמר בפורים
שנה זו ד'עול דרך ארץ' ו'עול
תורה' (שעל-ידי שילוב
שניהם יחד נעשית נשלמת
תכלית הכוונה והמטרה של
שליחות הנשמה בעלמא דין
בעולם הזה, לברר את הגוף
ונפש הבהמית כו', ולכן
יכולים להתחילין את שתי
העבודות האמורות של 'עול דרך ארץ'
ועול תורה' זו בזו), שהעבודה
ב'עול דרך ארץ' היא על-ידי
יגיעת הגוף בפשוטו,
שמתנגע בפרנסה עד לאופן
של פזור הנפש כו', היגיעה
והמאמץ גדולים עד כדי כך שהוא
מאבד את הריכוז ואת מנוחת הנפש,
וכמו קושי השעבוד במצרים
"בחמר ובבלבנים ובכל עבודה
בשדה" באופן של עבודת
פך⁶⁷, עבודה ויגיעה קשה כפשוטו,
ועל-דרך-זה בנוגע ליסורי
הגלות, ובכללות ההעלם
וההסתר של העולם, שכדי
להתגבר עליהם יש צורך בעבודת ה'
מתוך יגיעה גדולה פאשר המכון
המטרה בכל זה הוא כדי שעל-
ידי זה יהיה הענין ד'פקד
פקדתי"⁶⁸ הלשון שבו נמסרה לבני
ישראל במצרים בשורת הגאולה ועד
ליציאה מן הגלות שכל זה בא
על-ידי העבודת פך' שנקראת 'עול
דרך ארץ'. וכן העבודה ב'עול
תורה' אף שבה אין האדם בא במגע
ישיר עם עניני עולם הזה היא

(61) ד"ה בלילה ההוא דחג הפורים שנה-זו פ"ה (תורת מנחם - התועדויות חמ"ג ע' 8). (62) פיי"ג ואילך (סה"מ ה'שי"ת ע' 133 ואילך). (63) ראה המשך תרס"ו ס"ע קפה ואילך. (64) תניא פל"ז (מח, ב). (65) מגילה ו, ב. (66) ד"ה בלילה ההוא הנ"ל פ"ד (תורת מנחם - התועדויות חמ"ג ע' 7). (67) שמות א, יד. (68) שם ג, טז. (69) ח"א כז, א. ח"ג (רע"מ) קנג, א.

בלילה ההוא נדדה שנת המלך

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 באוֹפֶן שֶׁל יְגִיעָה וְעִבּוּדַת פְּרֶךְ דְּוָקָא, כְּפִירוּשׁ ה'זְהַר'⁶⁹
2 המבאר את האמור בתורה על עבודת הפרך במצרים כפי שהדבר בא לידי
3 ביטוי בלימוד התורה "בַּעֲבֹדָה קָשָׁה - דָּא קוּשְׁיָא זו קושיה, בְּחִמְר
4 - דָּא קַל־וַחֲמֵר זה קל־וחומר, וּבְלַבְנִים - דָּא לְבוּן הַלְכְתָּא"
5 זה לביבן הלכה (כמבאר בְּאֵרוּכָה
6 ב'תוֹרָה אוֹר' בְּדְרוּשֵׁי מֵאמְרֵי
7 החסידות של פְּרָשַׁת שְׁמוֹת⁷⁰
8 פְּרָטֵי הָעֵנְיָנִים שְׁפֹנָה
9 והמשמעות של כל אחד מהם בעבודת
10 ה'), שְׁזָהוּ הַלִּמּוּד עִם קוּשִׁיּוֹת
11 וְתִירוּצִים וּשְׁקֵל־וֹטְרִיא עֲנִין
12 הַגְּלוּת כְּפִי שְׁהוּא בֵּא לְבִיטוּי
13 בְּתוֹרָה, מְצַד אֲרִיכוּת
14 הַפְּלֹפֹל שְׁבִיתְלִמוּד בְּבִלְי'
15 שבו סגנון הדברים וביורר ההלכה הוא
16 בְּרַבּוּי הַקּוּשִׁיּוֹת כּו', וְהִינּוּ,
17 שְׁקוּדָם שְׁמוּצָא אֶת הַתְּרוּץ לְקוּשְׁיָא, הָרִי הוּא
18 לְקוּשְׁיָא, הָרִי הוּא הַלּוּמַד אֵת
19 הַסּוּגִיָּה בַתְלִמוּד בְּבִלְי מְעַמְד
20 וּמְצַב שְׂרַע וּמַר לוֹ,
21 וּמַתְמַרְמַר עַל זֶה שְׁנֹאֲבָדָה לוֹ
22 הַסְּבָרָה הַקּוּדְמָת, וְעִדִּין לֹא
23 הִגִּיעַ אֶל הַסְּבָרָה הַנְּכֹנֶה,
24 וְהַקּוּשִׁיּוֹת הַזֶּה נֹכַח מְצַד הַהֶעֱלָם
25 וְהַהֶסְתֵּר שֶׁל הַקּוּשִׁיּוֹת. אֶף
26 מְצַד שְׁנֵי דְוָקָא עַל־יְדֵי הִגִּיעָה
27 הַגְּדוּלָּה שֶׁנִּמְשְׁלָה לְעִבּוּדַת פְּרֶךְ
28 וּמַתוּף הַחֲשָׁף וְהַהֶעֱלָם
29 וְהַהֶסְתֵּר שֶׁל הַקּוּשִׁיּוֹת כּו',
30 הָרִי הוּא בָּא לְיַדִּי "לְבוּן
31 הַלְכְתָּא" וּמַצִּיחַ לְבִיר מִתּוֹךְ כֹּל
32 הָאֲרִיכוּת אֵת פֶּסֶק הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה,
33 וְעַד שְׁבָא לְעֵלּוּי הִיתְרוֹן הַמִּיּוּחַד
34 שֵׁשׁ בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה עַל יַד יִגִּיעָה
35 ד'יַעֲשֶׂה לְמַחֲפָה לוֹ"⁷¹, עַל
36 פֶּסוּק זֶה, "עֵינִן לֹא רֵאתָ אֲלוּקִים זוֹלַתְךָ
37 יַעֲשֵׂה לְמַחֲכָה לוֹ" כְּתוּב בְּזוֹהַר
38 הַשְׁכוּנָה לְמֵאן דְּדַחֲקִין בְּמַלְי
39 דְּחֻוּכְמָתָא⁷² אֵלֶּה שְׁמַתִּיגֵעִים
40 דְּרַבְרֵי חֲכָמָה, לִימוּד הַתּוֹרָה, וּמִבּוּאֵר

ביאור בדרך אפשר
בחסידות שהכוונה במיוחד ליגיעה הנדרשת כדי לפסוק הלכה למעשה מתוך
האריכות והשקלא־וטריא והפלפולים.
וּבְלִלְוֹת הָעֵנְיָן בְּזָה, התוכן הכללי של האמור לעיל, לגבי עבודת ה'
באופן של 'אור ישר' ו'אור חזר' והיתרון שביאור חזר' הוא **שְׁהַמְשַׁכַּת**
'**אור חזר'** המשכת אלוקות
מלמעלה כתוצאה מהתעוררות מצד
האדם למטה **שְׁנַעֲשִׂית עַל־יְדֵי**
הַעֲבֹדָה וְהִגִּיעָה מִתּוֹף
הַהֶעֱלָם וְהַהֶסְתֵּר וְהַחֲשָׁף -
"לִלְהָ" (שְׁצַרְיָךְ לְפַעַל בּוּ
בהעלם עצמו **הַמְשַׁכַּת הָאוֹר**
וְהַגְּלוּי⁷³, וְעַד ש'לִלְהָ פִּיּוּם
יָאִיר⁷⁴ עד שהלילה עצמו יאיר,
כמבואר לעיל), **הִיא לְמַעֲלָה**
יֹתֵר מֵאוֹר יִשְׂרָאֵל שְׁנִמְשָׁף
עַל־יְדֵי עִבּוּדַת הָאָדָם בְּמַעֲמַד
וּמְצַב שְׂאִין צוֹרֶף בִּיגִיעָה,
כְּמוֹ ב'תְלִמוּד יְרוּשְׁלָמִי' שבו
אין דיונים וקושיות ותירוצים כמו
בתלמוד בבלי (כמבאר בְּאֵרוּכָה
בְּכַמְּהָ מְקוּמוֹת⁷⁵, וְגַם
בְּדַבּוּר־הַמַּתְחִיל חֵיב אֵינִישׁ
לְבִסּוּמֵי חַיִּים אִדָּם לְהַתְבַּסֵּם, מֵאמֵר
שֶׁל פּוּרִים לְכ"ק מו"ח אֲדָמוּר'
מְשַׁנֵּת תַּרְפ"א⁷⁶).
וּבְכַפְרִטִיּוֹת יֹתֵר, בנוסף לאמור
לעיל על היתרון של 'אור חזר' על
'אור ישר' באופן כללי הִנֵּה גַם
ב'אור ישר' גּוֹפֵא עֲצֻמו
(שְׁהוּא הָאוֹר שְׁנִמְשָׁף
מְלַמְעֵלָה לְמַטָּה לְהָאִיר אֶת
הָעוֹלָם, וְכֵן בַּעֲבֹדַת הָאָדָם,
לְהָאִיר אֶת ה"עוֹלָם קָטָן זֶה
הָאָדָם"⁷⁷, שְׁתִּהְיֶה עֲבֹדָתוֹ
בְּאֹפֶן שֶׁל אוֹר וְגִלּוּי, א'
לִכְטִיקַע עֲבֹדָה, עֲבוּדָה מֵאִירָה
ומוארת, בשונה מהעבודה של 'אור
חזר' שכרוכה בעבודה ויגיעה גדולה
והיא מתוך הדחק והצער), **שְׁנִקְרָא**
'אור ישר' בְּשֵׁם "יּוֹם" עֲנִיין הַגִּילּוּי

(70 מט, א. נא, א. 71) ישע"י (סד, ג. 72) זח"א קל, ב. וראה המשך תרס"ו ע' עז ואילך. (73) החל ע"י ענין האמונה (כמבואר בד"ה בלילה ההוא פ"ד), שכוחה גדול כל כך, שלמרות שבהיותם במצרים היו בני" משוקעים במ"ט שערי טומאה (ראה זהר חדש ר"פ יתרו), הנה בזכות האמונה נגאלו ממצרים (מכילתא בשלח יד, לא. יל"ש בשלח רמז רמ. הושע רמז תקיט). (74) תהלים קלט, יב. (75) המשך תרס"ו ע' צ ואילך. שערי אורה שער החנוכה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ד ואילך (כב, ב ואילך). (76) סה"מ תרפ"א ע' קצד ואילך. תש"ח ע' 121 ואילך. (77) תנחומא פקודי ג. זח"ג לג, ב. תקו"ז תס"ט קרוב לתחלתו (ק,

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 - יש שני אופנים שהם שתי דרגות בענין הגילוי עצמו, "יום הזה" וְהַחֲשֵׁף - "לילה", שִׁרְשְׁוֹ לְמַעַלָּה יוֹתֵר גַּם מֵהִשְׁרֵשׁ 43
- 2 הכלית הגילוי וְ"יום ההוא" שלכאורה הוא ביטוי לגילוי מופחת אך 44
- 3 לאמיתו של דבר מדובר בענין נעלה עוד יותר, כפי שממשיך ומפרט. "יום 45
- 4 הזה", הִינּוּ שֶׁהָאוֹר הָאֱלֹקִי מִתְפַּשֵּׁט וּמֵאִיר לְמִטָּה בְּגִלּוּי 46
- 5 בְּאוֹפֵן שֶׁגַּם לְמִטָּה בְּעוֹלָם 47
- 6 ובנבראים שמצד עצמם מעלימים 48
- 7 ומסתירים על האור האלוקי יודעים 49
- 8 מכירים, מודעים לכך שֶׁזֶהוּ אוֹר 50
- 9 אֱלֹקִי [וּמִזָּה מֵהַחֲכָרָה בְּגִלּוּי 51
- 10 האלוקות נמשך בעבודה דתורה 52
- 11 ומצות, מה שכתוב⁷⁸ הַיּוֹם הַזֶּה הָיוּ 53
- 12 הַיּוֹם הַזֶּה הָיוּ אֱלֹקֵיךָ מִצְוֶיךָ 54
- 13 לעשות את החקים האלה 55
- 14 וגו', שֶׁכָּל יוֹם יֵהִי בְּעֵינֶיךָ 56
- 15 חֲדָשִׁים, כְּאֵלוֹ בּוֹ בְּיוֹם 57
- 16 נִצְטַוְתָּ עֲלֵיהֶם⁷⁹ הַתְּהִיחֹסוּת 58
- 17 לתורה ומצוות כדבר חדש, כאילו היום 59
- 18 ניתן הציווי על כך לראשונה, נובעת 60
- 19 מהכרה באור האלוקי המאיר בעולם]. 61
- 20 וְלַמַּעַלָּה מִזָּה הוּא הָעֲנָן 62
- 21 ד"יום ההוא" (וכאן הביטוי 63
- 22 "ההוא", לשון שמורה על העלם, הוא 64
- 23 לְמַעֲלֵיתָא). שֶׁזֶהוּ כְּפִי 65
- 24 שֶׁהָאוֹר הוּא בְּמִקְוֵוֹ הַעֲלוּן 66
- 25 קוֹדֵם שֶׁנִּמְשָׁךְ לִרְדָּת וְלֵהֲאִיר בְּגִלּוּי 67
- 26 לְמִטָּה מִטָּה, אֲלֵא הוּא עֲדִין 68
- 27 לְמַעַלָּה, וְעַד כְּפִי שֶׁהוּא כְּלוּל 69
- 28 וְכִטְל בְּשִׁרְשׁוֹ וּמִקְוֵוֹ וְאִינוּ 70
- 29 נמשך ומתגלה כמצייאות בפני עצמה, 71
- 30 שָׂאז אֵי-אֶפְשֵׁר לְהוֹרֹת 72
- 31 הַחֲבִיבֵעַ עֲלָיו וְלוֹמַר "זֶה", 73
- 32 בֵּינָן שְׂאִינוּ בְּאוֹפֵן שֶׁל גִּלּוּי 74
- 33 אלא למעלה מגילוי. 75
- 34 וְכַמוֹ-כֵּן יֵשׁ שְׁנֵי אֹפְנִים 76
- 35 בְּהַמְשַׁכַּת הָאוֹר חוּזְרֵי, 77
- 36 שֶׁנִּקְרָא בְּשֵׁם "לֵילָה", 78
- 37 "לֵילָה הַזֶּה" העלם והסתר ועם 79
- 38 זאת נאמר עליו "זה", לשון של גילוי 80
- 39 וְ"לֵילָה הַהוּא" לשון של הסתר 81
- 40 כפול. "לֵילָה הַזֶּה" הוא הגלוי 82
- 41 ("זֶה") דָּאוֹר חוּזְרֵי (אור 83
- 42 וגילוי שָׂבֵא מִתּוֹךְ הַהֲעֲלָם 84
- וְהַחֲשֵׁף - "לילה", שִׁרְשְׁוֹ לְמַעַלָּה יוֹתֵר גַּם מֵהִשְׁרֵשׁ 43
- דָּאוֹר יִשְׂרָ' ("יום ההוא") כמבואר לעיל ששורש ההעלם נעלה 44
- משורש הגילוי. וְיֵשׁ בְּחִינָה נְעֻלִית יוֹתֵר, "לילה ההוא", הִינּוּ 45
- שְׂמִיגֵיעִים לְבַחֲינָה שְׁלֹמַעַלָּה לְגַמְרֵי מִפֶּלַע עֲנָן וְגַדְרֵי 46
- הַגִּילּוּיִים ד'יוֹם' ('אור יִשְׂרָ') 47
- וְ"לֵילָה" ('אור חוּזְרֵי'), דרגה 48
- נעלית שמעל להגדרות ולהגבלות של 49
- גילוי ו'העלם' בֵּינָן שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת 50
- ה'מְאוֹר' מקור האור (שְׁלֹמַעַלָּה 51
- מ'אוֹר' שאינו אלא הארה 52
- והתפשטות מה'מאוֹר', ולכן הוא 53
- למעלה מכל דרגה של 'אוֹר' כּוֹלָל 54
- גַּם 'אוֹר חוּזְרֵי', וְעַד לְמַעַלָּה 55
- גַּם אִפִּילוּ מִבְּחִינַת מ'אוֹר' 56
- (כְּמוֹ שְׂנִתְבָּאָר לְעֵיל 57
- בְּאוֹרִפָּה) כי הוא למעלה מכל 58
- הגדרה. 59
- וְעַל זֶה עַל בְּחִינַת "בְּלִילָה הַהוּא" 60
- שלפי פשוטו היא מצב של העלם 61
- והסתר כפול, אבל בפנימיות העניינים 62
- זהו העלם שלמעלה מגילויים ולמעלה 63
- מכל הגדרה, נִאָמַר וְ"אֲנֹכִי 64
- הַסְתֵּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְּיוֹם 65
- הַהוּא". דְּהֵנָּה, מְבַאֵר 66
- ב'תּוֹרָה אוֹר'⁸⁰ לארמור' חוֹקֵן 67
- ש"בְּיוֹם הַהוּא" קָאִי מְכוּוֹן עַל 68
- לְעִתִּיד-לְבֹא, כְּמוֹ שְׂכַתּוֹב⁸¹ 69
- וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא בּוֹמֵן הַגּוֹאֵלָה 70
- הֵנָּה אֲלֵקִינֵי זֶה, שָׂאז יֵהִיָּה 71
- הַגִּלּוּי ("זֶה") דְּבַחֲינַת "בְּיוֹם 72
- הַהוּא", הִינּוּ, בְּחִינַת ה'אוֹר' 73
- (בכל המדרגות של אוֹר הֵן 'אוֹר 74
- יִשְׂרָ' שֶׁנִּקְרָא 'יוֹם', וְהֵן 'אוֹר 75
- חוּזְרֵי' שֶׁנִּקְרָא 'לֵילָה') כְּפִי 76
- שֶׁהוּא בְּשִׁרְשׁוֹ וּמִקְוֵוֹ ('אוֹר 77
- יִשְׂרָ' - שֶׁהִשְׁרֵשׁ וּמִקְוֵוֹ שְׁלוֹ הוּא 78
- בְּחִינַת "יוֹם הַהוּא", וְ"אוֹר 79
- חוּזְרֵי" - שֶׁהִשְׁרֵשׁ וּמִקְוֵוֹ שְׁלוֹ הוּא 80
- וְעַל זֶה נִאָמַר וְ"אֲנֹכִי הַסְתֵּר אֶסְתִּיר פְּנֵי בְּיוֹם 25
- הַהוּא". דְּהֵנָּה, מְבַאֵר ב'תּוֹרָה אוֹר'⁸⁰ 26
- ש"בְּיוֹם הַהוּא" קָאִי עַל לְעִתִּיד-לְבֹא, כְּמוֹ 27
- שְׂכַתּוֹב⁸¹ וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא הֵנָּה אֲלֵקִינֵי זֶה, 28
- שָׂאז יֵהִיָּה הַגִּלּוּי ("זֶה") דְּבַחֲינַת "בְּיוֹם הַהוּא", 29
- הִינּוּ, בְּחִינַת ה'אוֹר' (הֵן 'אוֹר יִשְׂרָ' שֶׁנִּקְרָא 'יוֹם', וְהֵן 'אוֹר חוּזְרֵי' שֶׁנִּקְרָא 30
- 'לֵילָה') כְּפִי שֶׁהוּא בְּשִׁרְשׁוֹ וּמִקְוֵוֹ ('אוֹר יִשְׂרָ' - "יוֹם הַהוּא", וְ"אוֹר חוּזְרֵי" - 31

ב. קא, א. (78) תבוא כו, טז. (79) פירש"י עה"פ. וראה פירש"י עקב יא, יג. (80) מג"א ז, ד. צב, א. וראה שערי אורה שער הפורים ד"ה יביאו לבוש מלכות פ"י (נו, ב). וראה גם שיחת פורים סמ"ב (תורת מנחם - התועודיות חמ"ג ע' 57). (81) ישע"י כה, ט.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בחינת "לילה הזה"). ונוסף לזה יהיה אז (לעתיד-לבא,
2 "ביום ההוא") גם הגלוי דבחינת "פני" כהמשך לשון הכתוב
3 "ביום ההוא הסתר אסתיר פני", שהיא בחינת "פני" מוסתרת בהסתר כפול
4 באופן ד'הסתר אסתיר" לגבי "יום ההוא" (הינו שבחינת
5 "ביום ההוא" אינו מרגיש
6 הבחינה ד'פני" הנעלית ממנו
7 ונעלמת ממנו, ועל-דרך רישא
8 דלא ידע ולא אתנדע מה
9 דתהו ברישא⁸² בחינת ההעלם
10 שלמעלה מגילוי נקראת בוהר "ראש
11 שלא ידע ולא נודע" וכמוכא באחד
12 המקומות בוהר: שלושה ראשים
13 נגלפו, זה לתוך זה וזה למעלה מזה.
14 ראש אחד, חכמה סתימאה המכוסה
15 ואינה נפתחת, וחכמה זו סתומה, ראש
16 לכל הראשים של שאר החכמות; ראש
17 עליון, עתיקא קדישא, סתימא דכל
18 סתימין; ראש כל הראשים, ראש שאינו
19 ראש ולא ידע, ולא נודע מה היה
20 בראש זה שלא נדבק לא בחכמה ולא
21 בסכלות...) – "לילה ההוא" שתי
22 לשונות של הסתרה (שהוא כמו
23 "הסתר אסתיר", שההסתר
24 עצמו מוסתר, כנ"ל סעיף
25 א.) וכל זה נעשה על-ידי
26 העבודה בזמן הגלות -
27 "לילה", ובלילה גופא עצמו
28 דוקא בתוקף הלילה, בדרך
29 דעקבתא דמשיחא, בדור של
30 עקבות המשיח, בסוף הגלות, קרוב
31 לגאולה שאז הגלות והחושך גוברים,
32 במעמד ומצב ד'הסתר
33 אסתיר" כפשוטו, "לילה
34 ההוא" לגריעותא, העלם והסתר
35 קשה כפשוטו שדוקא על-ידי זה
36 מתוך ההעלם עצמו (כמבואר לעיל
37 באריכות שההעלם עצמו הוא גורם
38 וסיבה לגילוי הגדול ביותר וכן עבודת
39 ה' מתוך יגיעה, 'עבודת פרך' פועל את
40 העילוי הכי גדול) פאים "לילה
41 ההוא" למעליותא, בחינה
42 שלמעלה מלילה ויום, למעלה
43 מהגדרים של 'העלם' ו'גילוי' כנ"ל.

1 (ו) והנה על-פי האמור לעיל במעלת 'אור חזר' שנמשך על
2 ידי עבודת האדם, ובפרט על ידי יגיעה, על 'אור ישר' שנמשך מלמעלה,
3 יש להוסיף בבאור העלוי דחג הפורים גם לגבי 'הלכות',
4 שעל שניהם אמרו רבותינו ז"ל⁸³ שאין עתידין ליבטל
5 לעתיד לבוא, גם כאשר כל ספרי
6 הנביאים וכל הכתובים
7 עתידין ליבטל לימות
8 המשיח.
9 והענין בזה, דהנה בטעם
10 שמגלת אסתר והלכות אין
11 עתידין ליבטל, מבאר
12 בתורה אור⁸⁴, שזהו לפי
13 שהנס של פורים היה מלופש
14 בדרך הטבע וכשקוראים את
15 המגילה אין הנס נראה בגלוי ואפשר
16 לחשוב שהגולה של בני ישראל
17 מגזירת המן הייתה בהשתלשלות
18 מאורעות בדרך הטבע, ומזה מוכן
19 שגם זה נמשך ממדרגה
20 נעלית ביותר, מקור נעלה יותר
21 ממקור הנסים שלמעלה מהטבע
22 שמצד גודל מעלתה של מדינה
23 זו יכולה לבא למטה ביותר,
24 ועד להתלבש בלבושי הטבע,
25 כמשל חבית של זין
26 שנתמלאה על כל גדותיה עד
27 שנשפף לחוץ.
28 וכן הוא גם בענין ההלכות,
29 שבהן ישנה התלבשות בחינת
30 חכמה עילאה חכמה עליונה,
31 חכמתו של הקדוש-ברוך-הוא
32 שנתלבשה בתורה, ומדברת ועוסקת
33 בדרךים גשמיים [וזהו שגם
34 בנוגע ל'הלכות', מוכא⁸⁵
35 משל הצבי שמחזיר ראשו
36 לאחוריו כו'⁸⁶, בדוגמת משל
37 הצבי שעינו אחת קמוצה
38 ועינו אחת פתוחה, שהובא
39 בנוגע לפורים, כנ"ל סעיף ג.

(82) ראה זח"ג (אד"ז) רפח, ריש ע"ב. שער מאמרי רשב"י לזח"ב (ספרא דצניעותא) קעו, ב (ריש פרק א.) (83) ראה ירושלמי מגילה פ"א ה"ה. רמב"ם הל' מגילה פ"ב ה"ח. (84) מג"א צ, ד ואילך. (85) תו"א שם צד, סע"ב. (86) ראה זח"ב יד, א.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 כמובא בזהר (להלן בתרגום וקיצור), רבי חייא הגדול... הלך לרבי שמעון
 2 בר יוחאי, שמע שהיה אומר, ברח דודי ודמה לך לצבי או לעפר האילים,
 3 האותם של ישראל שהיה הקדוש-ברוך-הוא לא הולך ולא מתרחק, אלא
 4 בורח כצבי או כעופר האיילים... אין חין בעולם עושה כמו הצבי או כעופר
 5 האיילים, בזמן שהוא בורח, הולך מעט
 6 מעט ומחזיר את ראשו למקום שיצא
 7 ממנו, ולעולם הוא מחזיר את ראשו
 8 לאחוריו, כך אמרו ישראל, ריבוננו של
 9 עולם, אם אנו גורמים שתסתלק
 10 מבינינו, יהי רצון, שתברח כמו הצבי
 11 או כמו עופר האיילים שהוא בורח
 12 ומחזיר את ראשו למקום שהיח... זהו
 13 שכתוב ואף גם זאת בהיותם בארץ
 14 אויביהם לא מאסתים ולא געלתים
 15 לכלותם. דבר אחר, הצבי כשהוא ישן,
 16 הוא ישן בעין אחת, והאחרת הוא נעור,
 17 כך אמרו ישראל לקדוש-ברוך-הוא,
 18 עשה כמו הצבי שהנה לא ינום ולא
 19 יישן שומר ישראל].
 20 אָבֵל יֵשׁ חֲלוּק גְּדוֹל וְעִיקָרֵי
 21 בֵּין הַמְּשָׁכָה שְׁעַל-יָדֵי
 22 הַהֲלָכוֹת לַהֲמִשְׁכָּה דְּחַג
 23 הַפּוֹרִים, שעל שניהם נאמר שאינם
 24 בטלים לעתיד-לבוא כאמור לעיל,
 25 שְׁהַמְּשָׁכָה של האור האלוקי
 26 שְׁעַל-יָדֵי הַהֲלָכוֹת הִיא בְּאוֹפֵן
 27 שֶׁל 'אור יִשְׂרָאֵל', מְלַמְּעָה
 28 לַמְּטָה, וְהֵינּוּ שְׁזָהוּ רַק מֵהַ
 29 שְׁהָאוֹר נִמְשָׁךְ וְיִוָּרֵד עַד
 30 לַמְּטָה מְטָה, ומאיד גם בְּדָבָרִים
 31 הַגְּשָׁמִיִּים שֶׁבָּהֶם נִתְלַבְּשׁוּ הַהֲלָכוֹת, מֵהַ-שְּׂאִינֵי-כֵן הַמְּשָׁכָה
 32 דְּחַג הַפּוֹרִים הִיא בְּאוֹפֵן שֶׁל 'אור חוֹזֵר', מְלַמְּטָה לְמַעְלָה,
 33 וְכַנִּ"ל שֶׁהֵגֵס דְּחַג הַפּוֹרִים בָּא מִצַּד הַהֲסָתֵר גּוֹפָא כַּמְבוּאָר
- לעיל שהמעלה המיוחדת של 'בלילה ההוא נדרה שנת המלך' היא שההעלם
 עצמו הוא גורם וסיבה לגלוי. וְזֶהוּ הַטַּעַם שֶׁעֲנִין הַהֲלָכוֹת שאינן
 בטלות לעתיד לבוא מִתְיַחַס לְמִרְדְּכֵי⁸⁷, וְאֵילוּ גַם פּוֹרִים מִתְיַחַס
 לְאֶסְתֵּר, פִּי עֲנִינוּ שֶׁל מִרְדְּכֵי הוּא הַמְּשָׁכָה של אור אלוקי
 מְלַמְּעָה לַמְּטָה ('אור
 יִשְׂרָאֵל'), שְׁזָהוּ שֶׁבְּחִינַתוֹ של
 מִרְדְּכֵי הִיא בְּחִינַת 'יסוד
 אָבָא'⁸⁸, הַפְּנִימִיּוֹת של בחינת
 החכמה העליונה (כמבואר ב'תורה
 אור' דרושי מגילת אסתר, "... בזמן
 הגלות הנוקבא מקבלת מוחין שלא
 על-ידי זעיר-אנפין כִּדָּא ממוחין
 עליונים חכמה עילאה יסוד אבא... כמו
 שהאדם יכול לדבר דברי חכמה ודעת
 שבמותו בלי אמצעות המידות שבלב...
 פורים הוא... הארת יסוד אבא") אֶלָּא
 בֵּינָן שֶׁ'יסוד אָבָא' אֲרוֹף⁸⁹
 ואין גבול להמשכתו, כמו חכם גדול
 שיכול להוריד את חכמתו מדריגת
 רבות ו'להאריך' את ההשפעה שלו
 הרבה, הֲרִי זֶה נִמְשָׁךְ גַּם לַמְּטָה
 מְטָה עד לדברים הגשמיים שבהם
 נתלבשו ההלכות, מֵהַ-שְּׂאִינֵי-כֵן
 עֲנִינָה שֶׁל אֶסְתֵּר הוּא "הֲסָתֵר
 אֶסְתֵּיר", בְּחִינַת 'אור
 חוֹזֵר'⁹⁰ שבא דווקא מתוך ההעלם
 וההסתר.
 (ז) וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף וּלְקַשֵּׁר כָּל
 הַנִּ"ל עִם שְׁנֵי הָעֲנִינִים שֶׁל
 פּוֹרִים שְׁנִתְבָּאָרוּ בְּלִקְוֵי
 תוֹרָה⁹¹ פְּרִשְׁת צוֹר⁹² (שְׁזָהוּ הַפְּרָשָׁה שֶׁקוֹרִין
 בְּכַמְּהָ שְׁנַיִם בְּסַמִּיכוֹת לְחַג הַפּוֹרִים⁹³, שְׁזָהוּ
 מוֹרָה עַל שִׁיכוּתָהּ לְחַג הַפּוֹרִים⁹⁴). עֲנִין
 תוֹרָה⁹¹ פְּרִשְׁת צוֹר⁹² (שְׁזָהוּ הַפְּרָשָׁה שֶׁקוֹרִין בְּכַמְּהָ שְׁנַיִם
 בְּסַמִּיכוֹת לְחַג הַפּוֹרִים⁹³, שְׁזָהוּ מוֹרָה עַל שִׁיכוּתָהּ לְחַג
 הַפּוֹרִים⁹⁴ כמובא בספרים שיש קשר בין פרשיות התורה למועדים שחלים

(87) תו"א שבערה 88. 88) תו"א שם צג, א. צט, א. ובכ"מ. 89) לקו"ת ויקרא (בהוספות) נד, ג. 90) ראה בארוכה שיחת פורים דאשתקד (לקר"ש חט"ז ע' 357 ואילך), שמרדכי ואסתר הם בחי' אורות וכלים; אור ישר ואור חוזר. 91) בהבא לקמן - ראה לקו"ש ח"ז ע' 40 ואילך (ממאמר זה). ושם נתבאר גם הקשר והשייכות לענין "זה קרבן אהרן" וענין "שבעת ימי המילואים", עיי"ש. 92) נוסף לכך שבפרשה זו ישנם גם מאמרי חג הפסח, והרי הגאולה דחג הפסח היא בסמיכות לגאולה דפורים, כמארז"ל (מגילה ו, ב) "מיסמך גאולה לגאולה". 93) ובפרט בקביעות שנה זו, שיום הש"ק פ' צו חל בט"ז אדר-שני - שאז השייכות היא בשתיים: (א) ימי הפורים שבשבוע זה מתעלים ונכללים ביום הש"ק, (ב) בנוגע לט"ז אדר איתא בגמרא (ירוש מגילה): "ואימא שיתסר.. ולא יעבור כת"ב", והיינו, שנוסף לכך שגם קס"ד בתורה הוא חלק מתורת אמת (ראה תורת מנחם - התוועודיות חל"ו ע' 279. וש"נ), הרי גם למסקנת הגמרא ששוללים זאת ע"י הלימוד ממ"ש "ולא יעבור", שייך ט"ז אדר לפורים (וקריאת המגילה) באופן שלילי עכ"פ. ויש בזה מה שאין בזה: המעלה בענין הא' - שהשייכות היא באופן חיובי; והמעלה בענין הב' - שהיום מצד עצמו שייך לפורים, ובמילא צריכה להיות בו העבודה דפורים (ולא רק באופן ד"יאכל בשבת", בדרך ממילא, כתוצאה מהעבודה ("טרח") דערב שבת). 94) ראה של"ה

בלילה ההוא נדדה שנת המלך

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 בשבוע של כל פרשה). **עֲנִין הָרֵאשׁוֹן, בְּדַבּוּר־הַמִּתְחִיל** במאמר
2 הפותח במילים: **בְּאֹר מְעֵט עַל פְּסוּק וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל (שְׂבוּ**
3 **נִתְבָּאָר הַפְּסוּק⁹⁵** האמור בפרשת צו **זֶה קָרְבַּן אֶהְרֹן וּבְנָיו),**
4 **שָׁשִׁים⁹⁶** במאמר זה ב'לקוטי תורה' **כּוֹתֵב הַצִּמְח צִדְקָ' בַּהֲגָהָה**
5 **"וְעִין מַה שֶּׁכְּתוּב בְּבֵאֹר עַל**
6 **פְּסוּק וְיֵבִיאוּ לְבוֹשׁ**
7 **מַלְכוּת"⁹⁷.**
8 **וְעִין הַשְּׁנִי,** במאמר נוסף ב'לקוטי
9 תורה' פרשת צו **בְּדַבּוּר־הַמִּתְחִיל:**
10 **וְהִיָּה אֹר הַלְּבָנָה (הַקְּשׁוּר**
11 **עִם עֲנִין שְׂבַעַת יָמֵי**
12 **הַמְּלוּאִים⁹⁸** בהם מדובר בפרשת
13 צו, כסיום הכתוב, "ואור החמה יהיה
14 שבעתים כאור שבעת הימים",
15 **שְׂבוּ⁹⁹** במאמר זה **מִצֵּין הַצִּמְח**
16 **צִדְקָ' וּכְמוֹ שֶׁכְּתוּב סוּף-**
17 **דַּבּוּר־הַמִּתְחִיל חֵיב אֵינִישׁ**
18 **לְבִסּוּמֵי בְּפוּרְסָא, דְּלִכְף אֵין**
19 **שׁוּם שָׁם מִשְׁמַתּוֹי שֶׁל הַקְּדוּשׁ-**
20 **בְּרוּךְ־הוּא מְפּוֹרֵשׁ בְּמַגְלַת**
21 **אֶסְתֵּר¹⁰⁰.**
22 **וּבַהֲקִדִים שְׁשָׁנֵי צִיּוּנִים הַנִּלְ**
23 **לְעִינֵי פּוּרִים ב'לקוטי תורה' פרשת צו**
24 **מּוֹרִים לְכֹאֲרָה עַל שְׁנֵי**
25 **עֲנִינִים שֶׁהֵם הַפְּכִיִּים זֶה**
26 **מְזָה. דְּהִנֵּה, בְּדַבּוּר־**
27 **הַמִּתְחִיל: בְּאֹר מְעֵט עַל**
28 **פְּסוּק וְאֶכְלֶתֶם אֶכּוֹל, מְבֹאָר**
29 **שְׁעוּלָם הָאֲצִילוֹת אֵינוֹ**
30 **הַתְּחַדְּשׁוֹת יֵשׁ מֵאֵין כְּמוֹ**
31 **עוּלָם הַבְּרִיאָה שֶׁלפְּנֵי הַתְּהוּוֹתוֹ**
32 **כְּמִצִּיאוֹת וִישׁ' לֹא הִיָּה קִיָּם, אֶלָּא**
33 **עוּלָם הָאֲצִילוֹת נִמְשָׁךְ מֵהָעֵלָם**
34 **אֶל הַגְּלוּי וְאֵינוֹ מִצִּיאוֹת חֲדָשָׁה כִּי**
35 **אֵינוֹ יֵשׁ' כְּמוֹ עוּלְמוֹת בְּרִיאַה־יִצִּירָה-**
36 **עֵשִׂיה אֵלֵּא מֵהוֹתוֹ הִיא אֲלוֹקוֹת, וְעַל זֶה מִצֵּין הַצִּמְח צִדְקָ' לְבֵאֹר**
37 **עַל פְּסוּק וְיֵבִיאוּ לְבוֹשׁ מַלְכוּת, שְׂבוּ נְאֻמָּר¹⁰¹ שְׂרֵאשִׁית**
38 **הַגְּלוּי שֶׁל הַקָּן הָאֹר הָאֲלוּקִי הַמוֹעֵט וְהַדָּק שֶׁהָאִיר אַחַר הַצִּמְצוּם**

39 הראשון הוא ב'חֲכֵמָה' (דְּאֲצִילוֹת). וְאֵלוֹ בְּדַבּוּר־הַמִּתְחִיל
40 וְהִיָּה אֹר הַלְּבָנָה, מְבֹאָר שֶׁכְּחִינַת "קוֹל חֲתָן וְכֵלָה" אֵינָה
41 בְּגִלּוּי עֵתָה אֵלֵּא יִתְגַּלֶּה לַעֲתִיד לְבוֹא, וְעַל זֶה מִצֵּין הַצִּמְח צִדְקָ'
42 לְסוּף־דַּבּוּר־הַמִּתְחִיל חֵיב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי בְּפוּרְסָא, ב'תורה
43 אור' מגילת אסתר, שָׁשִׁים
44 **נִתְבָּאָר¹⁰² הַטַּעַם לְכָף**
45 **שֶׁבְּמַגְלַת אֶסְתֵּר לֹא נִזְכָּר שׁוּם**
46 **שָׁם מִשְׁמוֹת הַקְּדוּשִׁים, לְפִי**
47 **שְׁנֵים פּוּרִים הִיָּה מְלוּבָשׁ**
48 **בְּטַבַּע, וְכַמְשָׁל הַחֲתָן שְׁהוּלָף**
49 **לְלוֹן בְּבוּרְסָקֵי כּו', (וזה לשון**
50 **המאמר ב'תורה אור': ".... הטעם שלא**
51 **נזכר שם הוי"ה במגילה ולא שאר**
52 **שמות של הקדוש-ברוך-הוא. והעניין**
53 **הוא על-דרך המשל המבואר בוזהר**
54 **סוף פרשת בחוקתי גבי כלותם כתיב**
55 **כמשל החתן שהולך ללון לבורסקי**
56 **בשביל הכלה כו' עיין שם, כן מלכות**
57 **דאצילות נשפלת למטה מאד בעולמות**
58 **תחתונים... ועם כל זה החתן העליון**
59 **בחינת חסד שלמעלה נמשך ויורד לשם**
60 **ואם כן אדרבה אז נראה ונפלאה**
61 **האהבה יותר, ועל-דרך-זה הוא גם כן**
62 **התלבשות הנס בלבוש הטבע כו'**
63 **שהוא מערעם האהבה הולך גם כן**
64 **להתלבש בבית הבורסקי שהוא לבוש**
65 **הטבע כו' ועל כן לא נזכר שם הוי"ה**
66 **במגילה מפני שאז הי' הכלה הכלולה**
67 **בתכלית השפלות שמסתתרת כו'. על**
68 **כן מוכרח להיות גילוי החסד שלמעלה**
69 **גם כן בבחינת התלבשות לירד לשם**
70 **אל המקום אשר הם ולכן לא נזכר**
71 **השמות שהוא בחינת הגילוי שבלי**
72 **לבוש כו'. אך כמו שבהמשל הנה**
73 **יירדה זו הוא מורה על ערעם האהבה**
74 **כמו שכתוב בוזהר שם. כמו כן האור המלוּבש במגילה זו הוא למעלה**
75 **מבחינת שמות...") וְהִנֵּנוּ, שְׂאֵין זֶה גְּלוּי אֶלֵּא הַתְּלַבְּשׁוֹת כּו'**
76 **ונמצא ששני הציונים ב'לקוטי תורה' פרשת צו למאמרי פורים ב'תורה אור'**

חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצז, א). 95) פרשתנו ו, יג. 96) ח, סע"ב. 97) ואף שבפשטות הרי זה רק ציון להמבואר במאמר, מ"מ כיון שכל עניני התורה הם בתכלית הדיוק (במכ"ש מזה שאפילו בעניני העולם אין שום דבר במקרה ח"ו, אלא הכל הוא בהשגחה פרטית), הנה הא גופא שענין זה הוא "בביאור ע"פ יביאו לבוש מלכות", מהווה הוכחה על שייכותו לפורים. 98) ועד שה"כותרת" שעל הביאור למאמר ד"ה זה הוא "ענין שבעת ימי המילואים". 99) ט, רע"ג. 100) וגם נסמן שם (ע"ג) ל"ביאור ע"פ וקבל היהודים"; לד"ה זכור את אשר עשה לך עמלק (שם, ע"ד); ובסיום וחותם המאמר (יו"ד סע"א): "ועיין בפע"ח שער הפורים". 101) תו"א צב, ג. 102) שם ק, ב.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הם הפכיים שהאחד מדבר על הארה וגילוי נעלה ביותר, התגלות אור הקו
2 בחכמה דאצילות, והשני מדבר על לבוש והעלם, התלבשות נס פורים בלבושי
3 הטבע, אָבֵל בַּאֲמַת, פִּינֵן שְׁשָׁנֵי הַצִּיּוּנִים לדרושי מגילת אסתר
4 ב'תורה אור' מופיעים ב'לקוטי תורה' ב'אותה פְּרָשָׁה פרשת צו,
5 וּשְׁנֵיהֶם מְדַרְשֵׁי פּוּרִים,
6 צָרִיף לומר שיש צד השוה
7 ונקודה משותפת שמקשרת
8 ומחברת בין שני הענינים
9 שֶׁבְּצִיּוּנֵים הַנִּלְהוּ הַנִּרְאִים
10 כמדברים בענינים הופכיים. ומרומז
11 הַדְּבָר הַנִּקְוָה הַמְשׁוּחָפֵת בֵּין שְׁנֵי
12 הַעֲנִינִים הַשּׁוֹנִים בְּדַבְרֵי ה'צִמַּח
13 צָדֵק', שֶׁבְּשָׁנֵי הַצִּיּוּנִים
14 (לְאַחֲרֵי שֶׁמִּבֵּיא הַעֲנִינִים
15 שְׁנוּגָעִים (בְּגִלּוֹי) לְהַמְדַּבֵּר
16 (בְּלִקְוֵי תוֹרָה') מוֹסִיף "עֵינִן
17 שָׁם", דִּישׁ לומר, שֶׁבְּ"עֵינִן
18 שָׁם" שֶׁלְאַחֲרֵי הַצִּיּוּן לְבֹאֵר
19 עַל פְּסוּק "יָבִיאוּ לְבוֹשׁ
20 מְלָכוֹת" (שֶׁמֶשֶׁם מַעֲתִיק
21 הַתְּכֵבוֹת וְהִיא רֵאשִׁית הַגִּלּוֹי
22 בְּחֻמְהָ), פְּנִתוֹ לְרַמֵּז לְמַה
23 שֶׁתְּכַתּוּב שָׁם בְּאוֹתוֹ מֵאִמֵּר שֶׁהָקוּ
24 וְחוֹט הָאוֹר הָאֱלוּקִי הַמְצַמֵּם שֶׁהוּא
25 דִּק' כְּמוֹ קוֹ וְחוֹט שֶׁנִּמְשָׁךְ לֵאחֲרָי
26 הַצִּמְצוּם שֶׁל הָאוֹר הַאיִנְסוּפִי הִנֵּה
27 "עַל-פִּי¹⁰³ צִמְצוּם וּמְקוֹם
28 פְּנוּי.. שֶׁלֹּא לְהִיֹּת בְּגִלּוֹי
29 בְּחִינַת אֵין-סוּף כּו', וְהִנֵּנוּ,
30 שֶׁהַגִּלּוֹי שֶׁנִּמְשָׁךְ בְּחֻמְהָ'
31 בָּא עַל-יְדֵי צִמְצוּם וְאֵם כֵּן הַדְּבָר
32 קָשׁוּר גַּם הַתְּלַבְּשׁוֹת הָעֵלֶם, שֶׁהוּא
33 תּוֹכֵן הַצִּיּוּן הַשְּׁנִי. וּבְ"עֵינִן שָׁם"
34 שֶׁלְאַחֲרֵי הַצִּיּוּן לְסוּף-דְּבִירוֹ-
35 הַמִּתְחִיל חֵיב אֵינִישׁ לְבִסּוּמֵי
36 פְּפוּרֵיָא (שֶׁמֶשֶׁם מַעֲתִיק
37 "דִּלְכָף אֵין שׁוּם שָׁם בְּמַגְלַת
38 אֶסְתֵּר.. מְלוּבָשִׁים בְּהַעֲלֵם
39 כּו'") מְרַמֵּז גַּם לְמִבְּאֵר שָׁם
40 שֶׁ"עֵינִן קְרִיאַת הַמַּגְלָה¹⁰⁴
41 הוּא כְּמוֹ קוּרָא בְּתוֹרָה,
42 שְׁקוּרָא וּמִמְשִׁיף גִּלּוֹי הָאוֹר",

שמות".

103) כן הוא גם בדפוס הראשון "ע"פ". אבל ראה ד"ה יביאו לבוש שבשערי אורה פפ"ד (וכן לקמן בדרוש זה בתו"א):
"ע"י". 104) נוסף לכך שנקראת בשם "מגילת אסתר" - לא בשם "אגרת" שקשור עם העלם, אלא דוקא בשם "מגילה" -
מלשון גילוי (ראה תו"א שם קיט, א. 105) ראה עד"ז סידור רלב, ב. רנח, א. וראה גם לקו"ת פרשתנו ח, סע"ד ואילך.

בלילה ההוא נדדה שנת המלך

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

- 1 לעיל (סעיף ג) ש"נדרה שנת המלך" מורה על גלוי אור
 2 ממדרגה נעלית ביותר, שלכן הוא נמשך גם בהעלם
 3 ד"בלילה ההוא".
 4 אָמְנָם, גְּלוֹי זֶה של אור הקו הוא בבחינת 'אור ישר', בחינת
 5 מְרֻדְכִי. וְעַל זֶה מוֹסִיף
 6 בְּדוּר־הַמִּתְחִיל חֵיב אֵינִישׁ
 7 לְבִסּוּמֵי בְּפוּרְיָא, עֲנִין נְעִלָה
 8 יוֹתֵר בְּחַג הַפּוּרִים¹⁰⁶, שְׁשָׁם
 9 נִתְבָּאָר¹⁰⁷ הַמְעֵלָה הַיְתֵרָה
 10 ד"הדור קבלה בימי
 11 אַחְשָׁרוֹשׁ" לְגַבֵּי "הַקְּדָמַת
 12 נְעִשָׂה לְנִשְׁמַע" שְׁהִיְתָה בְּזִמָּן
 13 מִתֶּן-תּוֹרָה¹⁰⁸, כְּמֵאמֶר חֲכָמֵינוּ
 14 ד"ל שבזמן מתן תורה כפה עליהם
 15 הקדוש-ברוך-הוא הר כגינת" והכריח
 16 את בני ישראל לקבל את התורה, ומכל-
 17 מקום הרי זה נחשב שבני ישראל קבלו
 18 את התורה ברצון כי בימי אחשורוש
 19 חזרו וקבלו את התורה מרצונם,
 20 ומבואר בתורה אור" שם שהקבלה
 21 שקבלו בימי מרדכי ואסתר (ככתוב
 22 במגילה "קיימו וקבלו") יש לה יתרון
 23 על הקבלה במתן תורה ש"הקדמת
 24 נְעִשָׂה לְנִשְׁמַע" בזמן מתן תורה
 25 בהר סיני היתה מצד גלוי אור
 26 שְׁמִלְמַעְלָה, וְאֵלוֹ "הַדּוֹר
 27 קְבֻלָּה בִּימֵי אַחְשָׁרוֹשׁ"¹⁰⁸
 28 הִיָּה בְּדֶרֶךְ אֲתַעֲרוּתָא-דְּלִתְמָא
 29 הַתַּעֲרוּרוֹת מִלְמַטָּה מִצֵּד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 30 עֲצָמָם. וְכִינּוּן שְׁהֲאֲתַעֲרוּתָא-
 31 דְּלִתְמָא בָּאָה מִצֵּד זֶה שְׁבִנֵי
 32 יִשְׂרָאֵל הָיוּ אֲזַי בִּימֵי מִרְדֵּכִי וְאִסְתֵּר
 33 כְּמֵצֵב ד"הסתר אסתר",
 34 וְעֲנִין זֶה עוֹרֵר אֲצֵלָם אֵת
 35 הַעֲנִין ד"קבלה" את התורה
 36 בְּאוֹפֵן נְעִלָה יוֹתֵר מִמִּתֶּן-
 37 תּוֹרָה, בְּדֶרֶךְ 'אור חזר'
 38 שֶׁמְעַלְתּוֹ הוּא בְּכַךְ שְׂבָא בְּהַתַּעֲרוּרוֹת
 39 מִצֵּד הָאֲדָם, הָרִי מוֹיְכָן שְׁהִסְתֵּר
- גופא נהפך לאור - על-דרך האמור לעיל (סעיף ד)
 שההסתר ד"לילה ההוא" גופא עורר את (ובא לידי) גלוי
 האור ד"נדרה שנת המלך".
 כיוון שתוכן מאמר זה הוא שההעלם עצמו הופך לאור בסיום
 מאמר זה בתורה אור, מבאר
 שהענין שמגלת אסתר לא
 תבטל לעתיד לבוא הוא מצד
 העלוי שלישינו בהסתר
 שבמגלה, ומסתור זה בא
 (על-ידי קריאת המגילה)
 גלוי העצמות¹⁰⁹ שלמעלה
 משמות.
 וזהו גם מה שנקראת "מגלת
 אסתר", "מגילת" לשון גילוי
 ו"אסתר" לשון הסתר פי תכלית
 הכוונה והמטרה של ההסתר הוא
 כדי לעורר את שרשו ויגלות
 את פנימיותו, וזהו ענין
 "מגלת אסתר", דהינו
 "ההתגלות (של הפנימיות)
 דאסתר", שההסתר גופא
 יאיר (לא רק שיאיר בו אור
 שמחוצה לו שבכוחו להאיר גם
 בתוך הסתר, כי באופן כזה לא חל
 שינוי מהותי בהסתר עצמו), ועד
 ש"לילה פיוס יאיר"⁷⁴, היינו
 הלילה (ההסתר) עצמו יהפוך לאור
 (גילוי) שזהו על-דרך מה
 שכתוב¹¹⁰ והיה אור הלכנה
 כאור החמה (שזהו הפסוק
 שבו מתחיל המאמר בלוקטי
 תורה' פרשת צו), שיהיה לה

המשך בעמוד רט

106 ראה לעיל ד"ה ולא תשבית מלח פ"ג (תורת מנחם - התוועדויות חמ"ב ע' 319) ואילך, שזהו תוכן הענין דחייב לבסומי כו' עד דלא ידע. (107 תו"א מג"א צט, רע"א. 108) שבת פת, א. 109) שלמעלה גם מבחי' האור שלא נגע בו הצמצום, שממנו נמשך הקו. וראה המשך באתי לגני תש"י פ"ג ואילך (סה"מ תש"י ע' 133 ואילך), שהתפשטות וגילוי האור - גם במדריוגות היותר שפלות בתכלית, הוא מצד הענין ד"למטה מטה עד אין תכלית", שגם בשרשו הראשון הוא בגדר גילוי (שם פט"ז וי"ז). משא"כ שורש ההעלמות וההסתרים, הוא מבחי' "למעלה מעלה עד אין קץ" (שם פט"ו), בחי' "אוצר" שאינו בגדר גילוי. 110) ישע"י ל, כו.

מזמנתה, ושחט חיה או עוף ואין לו אפר לכסות בו את הדם, שזחק
 דינר זהב ומכסה בו את הדם, וכן אם היה מהלך בספינה ואין לו
 עפר לכסות, שזרף את מליתו ומכסה באפר הטלית את הדם. הרי
 שההולך במדבר אינו יכול לכסות בעפר המדבר, והיינו משום
 שזורעים בו ואינו מזמנתה.
 הגמרא מבררת את דברי הברייתא: בשלמא – מובן הדבר שאמרו
 בברייתא שזרף מליתו ומכסה באפרה, שהרי אשכחן אפר דאיכרי
 עפר – שהרי מצינו בתורה שאפר נקרא עפר, אלא מה שאמרו
 בברייתא שזחק דינר זהב ומכסה בו, מנן ששחיקת הזהב
 נקראת עפר. משיבה הגמרא: אמר רבי יודא, שנאמר (איוב כח ו)
 'מקום ספיר אבנייה ועפרת זהב לו' – יש ארץ שאבניה אבני ספיר,
 ועפרה הוא זהב. הרי שהזהב נקרא עפר, ומשום כך מותר לכסות
 בו את הדם.
 הגמרא מביאה מחלוקת אם מותר לכסות באפר: תנו רבנן, אין
 מכסין אלא בעפר דברי בית שמאי. ובית הלל אומרים, מצינו
 בתורה אפר שגירוי עפר, כמו שנאמר בפרשת פרה אדומה (במדבר
 יט ט) 'ולקחו לטמא מעפר שרפת [וגו'] החטאת, ושם הכתוב עוסק
 באפר הפרה שנשרפה ובכל זאת הוא נקרא עפר, ולכן יכול לכסות
 באפר.
 שואלת הגמרא: ובית שמאי, מדוע אינם מכשירים אפר מאחר
 שנקרא עפר. משיבה הגמרא: הם סוברים שעפר שריפה איכרי –
 אפר נקרא עפר שריפה, עפר סתמא לא איכרי – אבל עפר לבד
 כפי צריך לכיסוי הדם אינו נקרא.
 הגמרא מביאה דברים נוספים שאפשר לכסות בהם: תנא
 בברייתא, חכמים הוסיפו עליהן – על אלו השנויים בברייתא לעיל
 (ע"א) שמכסין בהם, את השחור – פחמים כתושים, והפחול, ונקרת
 פיסולין – עפר שמנקרים מן הריחיים, שגם הם כשרים לכיסוי הדם.
 ויש אומרים, אף את הנריף הוסיפו, שכשר לכיסוי הדם.
 הגמרא מביאה דרש בענין מצוות המתקיימים בעפר: אמר רבא,
 בשכר שאמר אברהם אבינו לה' (בראשית יח כו) 'ואנכי עפר ואפר, ובו
 קניו לשתי מצות, אפר פרה ועפר סוטה.
 שואלת הגמרא: וליחשוב נמי עפר פסוי הדם – והרי היה לו לרבא
 למנות גם מצוה נוספת שנעשית בעפר והיא מצות כיסוי הדם.
 משיבה הגמרא: התם – בעפר כיסוי הדם, הכשר מצוה איכא – קיום
 מצוה יש בעפר, אבל הנאה מקיום המצוה הזו לרבא – אין, שכן גם
 ללא כיסוי הדם היה הבשר מותר באכילה. אבל מאפר הפרה יש
 לו הנאה שמתהרו מטומאתו, וכן מעפר סוטה יש הנאה שהוא
 מטיל שלום בין איש לאשתו וילדית לו ורע.
 הגמרא מביאה מאמר נוסף של רבא על מצוות שניתנו בשכר
 דברי אברהם אבינו: ואמר רבא, בשכר שאמר אברהם אבינו

והנזכרת של השני דקה – נסורת הנופלת כשמנסרים הנגרים את
 העצים, והיא דקה כעפר, וסיד, ותרסית, ולבנה ומנופה שבתשן,
 תלמוד לומר 'וכסהו', שאף אלו כשרים לכסות בהם.
 שואלת הברייתא: מאחר ש'וכסהו' מלמד שאפשר לכסות גם
 דבר שאינו עפר, וכול שאני מרבה שכשר לכיסוי הדם אף וכל
 הנם, וחול הנם, ושחיקת כלי מתכות, ולבנה ומנופה שלא כתשן,
 וקמה וסופין ומוקדן שהם דברים דקים. משיבה הברייתא: תלמוד
 לומר 'בעפר', ואלו אינם עפר.
 שואלת הברייתא: ומה ראית לרבות את אלו השנויים שכשרים
 לכיסוי, ולהוציא את אלו השנויים שאינם כשרים לכיסוי. משיבה
 הברייתא: אחר שריפה הכתוב ומיעט – שאמר הכתוב 'וכסהו'
 שמשמעו ריבוי שיכסה בכל דבר, ואמר 'בעפר' ומשמעו מיעוט
 שאין יכול לכסות אלא בעפר, מרבה אני את אלו שהן מין עפר –
 שהם דומים לעפר בכך שהם מגדלים צמחים, ומוציא אני את אלו
 שאין הם מין עפר – שאינם דומים לעפר שהרי אינם מגדלים
 צמחים.
 הגמרא מקשה על הנאמר בדברי הברייתא: אימא – נאמר כן,
 'וכסהו' הרי זה בלל, 'בעפר' הרי זה פרט, וכלל הוא בידינו שבכל
 מקום שנאמר בתורה כלל ופרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, לפי
 שהפרט בא לפרש את הנאמר בכלל, ונלמד מכך שעפר אין –
 בעפר אכן יכסה, אבל מידי אחרת – בדבר אחר שאינו עפר
 ואפילו שהוא מגדל צמחים לא יכסה. מתרצת הגמרא: אמר רב
 מרי, אין הפסוק כאן נדרש בכלל ופרט. משום דתהו כלל הצייר
 לפרט – כלל שהוא צריך ללמוד מן הכתוב בפרט, כלומר, הכתוב
 'וכסהו' שהוא הכלל צריך את הפרט שהוא תיבת 'בעפר' כדי
 לבארו, ואי אפשר שיהיה כתוב רק 'וכסהו' בלי 'בעפר', משום
 שאם היה כתוב רק 'וכסהו' הייתי אומר שיכול לכסות גם על ידי
 כפיית כלי על הדם, ולכך נכתבה תיבת 'בעפר' כדי להורות שאינו
 יכול לכסות אלא דבר הדומה לעפר שהדם מתערב בו ונבלע בו,
 וכל כלל הצייר לפרט אין דניו אותו בכלל ופרט – וכלל הוא בידינו,
 שכל מקום שהכלל צריך את הפרט אין דורשים את אותם
 הכתובים בכלל ופרט ואין לך אלא מה שבפרט, אלא הפרט מפרש
 את הכלל.
 הגמרא מביאה מחלוקת אם מכסים בעפר שאינו מצמיח: דרש רב
 נחמן בר רב חנניא, אין מכסים את הדם אלא בדרך שזרעין בו
 ומצמיחה, ולא בעפר של ארץ מליחה ומדבר שזורעים בו ואינו
 מצמיח. אמר על כך רבא, האי בורכא – דבר בור הוא ואינו אמת.
 אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא, מאי בורכתי – מה הבורות בזה,
 אלא אמרתי ניהליה – אני אמרתי הלכה זו לפני רב נחמן בר רב
 חסדא, ומהא מתניתא אמרתי ניהליה – ומברייתא זו למדתיה
 לפניו, ששנינו בברייתא, היה מהלך בדרך בארץ ציה שאינה

המשך מעמוד כא

שבת פרשת צו, ט"ז אדר שני, ה'תשכ"ה

ביאור בדרך אפשר

כדברי הכתוב בדיבור המתחיל של
 המאמר ויתרה מזה, שה'ליה'
 העולם והחסתר עצמו יאיר עוד
 יותר מאשר ה'יום' 113 כי
 לחושך והעלם שהפך לאור וגילוי יש
 תוספת מעלה ויתרון.

ביאור בדרך אפשר

1 ללבנה שכיום אין לה אור משלה אלא
 2 מקבלת את אור מהשמש, לעתיד-
 3 לבוא יהיה לה אור עצמי משל
 4 עצמה כמו אור החמה 111,
 5 ובמילא הגה אור הלבנה
 6 הוא כמו אור החמה 112,

(111) לקו"ת שם יו"ד, א. (112) ראה גם לקו"ת שם (ט, סע"א), שענין הבקיעה הוא בחי' "משמח חתן וכלה", וענין "והי' אור הלבנה כאור החמה" הוא בחי' נעלה יותר - "משמח חתן עם הכלה". (113) דעכשיו עכ"פ, כפירושו הבי' בלקו"ת שם.